

Zur
Gräfl.vom Hagen'schen
Majorats - Bibliothek

MÖCKERN
gehörig.

No 5068

05
9
4

STVDENTES,
COMOEDIA DE
VITA STVDIOSORVM,

Nunc primum in lucem ædita,
authore M. Christophoro
Stummelio, F.

Eiusdem Carmen de iudicio Paridis.

Addita est Præfatio Iodoci VVillio
chij, & epilogus à M. Christo-
phoro Cornero.

COLONIAE.
Excudebat Petrus Horst. Anno
1569.

COMEDIA DE
VITA STUDIO RVM
IN ZOILVM.

Inuide cur acuis ringendo Zoile dentes?
Cur sulcas uultus ruga maligna tuos?
Sed tu Meonidem ridebas Zoile uatem,
Et similis nunquam desinis esse tui.
An non est iuuenum iuuenilia condere scripta?
Si capitur studijs ipsa iuuenta suis.
Ut Cereri grata est peragendis messibus ætas,
Bacchus in autumnno dulcia uina bibit.
Sic matura dabit posthac maturior ætas,
Interea hoc placida perlege mente, precor.

PRÆFATIO IO-

DOCI VVILLICHII RESELLIANI

ad Vvipertum Sucuum L. L. Doctorem, & syn-

dicum Vratislaviensem, & poetarum

amantissimum.

NIMADVERTIOLINA

iuxta argumenti, & imitationis naturam & tractationem

tria fuisse poetarum genera

usitatissima, quorum primū

fuit utile, quod aut ad crudi-

dos & expoliendos animos adoleſcētum cōducebat,

ut quod honestatem, eiusq; semina & decora, cum

singularum per diuersos circumſtantiarum ordines

officijs continebat ἠθικὸν dictum, aut ad rerū natu-

rae cognitionem & dijudicationem plurimum facie-

bat, φυσιολογικόν, antiquitus appellatum. Ve-

rūm in priorem classem & sacrarum literarum poe-

mata referenda sunt, cuiusmodi per quam multa

poetis Germanis summa laude nostra memoria de-

cantata, & prelo excusa florent. Alterum est dun-

taxat animi oblectandi gratia expetitur, quod etsi

nihil, uel quod cum uirtute coniunctum esset, uel

quod ad rei naturalis indagacionem, atq; proprietate

tem cōferret, uel quod ad pietatem uitae cum ciuilibus,

A 2 tum

P R A E F A T I O.

cum Christianæ cōduceret, probè docuit, canoras tamē nugas & ludicra interdum nimis obscœna diligēter promouit. Tertium est eorum, quibus non tantū curæ est uoluptas, sed etiam utilitas. Delectant quidem, cum hilariores animi affectus concitant. Vtiles uerò sunt cum ingenia propter certarum uel arcanarum uel humanarum cognitionem informent, de quibus sic Horatius ad Pisones cecinit.

Aut prodesse uolunt, aut delectare poëtae,

Aut simul & iucunda, & idonea dicere uita.

Verū sicut primum, etsi non est utile, tamen aliquāto durius, tanquam senioribus Catonibus aptius censetur, ita proximum cum non parum animos, humanos oblectet, mollius est, & iuuentuti magis accommodatum. Vltimum autem utriq; ætati cōuenit, totiq; theatro satis appositum. Id enim non tantum docet, sed & uno labore, unaq; opera mirifice delectat. Quare id genus poëmata cum uenalia passim extabant, uel in regionibus longius positis, cum ex horum uenditione librarij nō parū pecuniæ facient, tum uerò nō interitura sunt, sed uiuacissima tanquā seu Apolline, seu cedro digna perdurabunt, & consistent, ad quòd Horatius his uersibus uoluit:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Lectorem delectando, pariterq; monendo.

Hic meret ære liber Sosis, hic & mare transit.

P R A E F A T I O.

Et longum notò scriptori prorogat æuum.

Quibus cognitis, nō difficile crit de quibuslibet poë
tis propter materiã iudicium facere, idq; exquisitū.
Nam si Aristoteli Empedocles, cui nihil præter me-
trum cum Homero commune est, non sit, poeta, sed
cū propter rerum naturæ tractationem susceptam
utilior esse exoptabat, potius φυσιολόγος, iudi-
catur de quo tamē Lucretij Prestantissimum elogiū
memoriæ proditum est hoc modo.

Nil tamen hoc habuisse uiro præclarius in se
Nec sanctum magis, & mirum charumq; uidetur.

Carmina quin etiam diuini pectoris eius
Vociferantur, & exponunt præclarareperta
Ut uix humana uideatur stirpe creatus

Quid nam quæso quis iudicij de Lucretio proferet?
cuius opus etsi nobis hodie mutilum sit, multis tamē
luminibus & ingenij, & artis præstare quadam ad
Qu. Fratrem epistola Cicero Pronunciauit, & à Ci-
cerone eosdem libros emendatos. D. Hieronymus ex
Eusebio testatur. Est ne diuersum statuendū de Var-
rone Attacino Narbonensi? Hic enim nō minus atq;
Lucretius Empedoclis exemplū secutus est. Ad hunc
modum Lucanum esse oratorem, quàm poetam, cum
simplicius citra ulla uoluptatis illectamenta suam hi-
storiam cecinerat F. Quintilianus mauult. mirum
igitur est, cur Aristotiles in comœdia solam uolupta

P R A E F A T I O.

tem quaesierat. Nam illi est hoc dramatis genus imitatio improborum, non tamen ad omnem malitiam, sed turpitudinis ridicula particula. Primum hic τὸ φαυλοτέρω, etsi ambiguum sit, tamen ad personas certis rationibus referre cupio & contendo. Sētit enim in hoc poemate, inferioris sortis atq; ita iuxta uulgi sententiam deteriores & uiliores esse histriones, qui tamen non sunt ad extremum flagitiosi quales in tragicis facinoribus ut plurimum esse consueuerunt. Deinde argumentum est cum turpitudine coniunctum, quod tamen non magno percipios spectatores neque offendit, neque eorum mores corrūpit. Scriptū enim reliquit philosophus αἰσχρὸν ἀνώδυνον καὶ ὄν φθαστικόν quod est turpe, est argumentum, at tamen doloris expers, & sine magna honestorum morum corruptela. Eius uerò exemplum à ridicula facie subicit, quae etsi turpe & peruersum quiddam sit, non tamen proximus dolore quempiam afficit. Postremò eius finis statuitur τὸ γελοῖον, quod ridiculū, & risum uoluptatemq; moueret. Quod si quis illam descriptionis naturam mordicus sequi efflagitauerit, uix quempiam comicum poētā salutabimus. Fatemur quidem in Aristophanicis comœdijs (is enim Aristotelis memoria ab omnibus comœdia poeta dictus, atq; philosopho circiter sexaginta annos maior fuit)

Plurimū

P R A E F A T I O.

Plura esse ridicula, quam seria, eaq; pia, & honesta, quae tamen bona ex parte satyrica iuxta eius temporis consuetudinem esse apparent. Nōne in equitibus cernitur, ut Cleonem tribunum plebis tanquam peculatorem perstrinxerat, adeo ut ille faciem suam minio oblitus (reliqui enim illius potentiam formidabant) personam egerat? Nōne & Niciam summum ducem, utiq; mitem, & liberalem, tanquam desidem & agricolam in fabula, quam Gorgiam autore Plutarcho inscripsit, grauius taxaerat? Nōne in nebulis, quas Dionysio Siciliae tyranno formam reipub. Atheniensis petenti Platonem misisse scribitur, absq; controuersia magis propter opus et ornamentum Atticae linguae absolutum, quam propter crimina, quibus per meteora grauissimè Socratem philosophiae patrem precio & impulsione Anyti et Meliti adductus, insectari contenderat? Nōne in Vespis Philocleonem propter iudicij affectationem & ambitum insimulauerat? Nam uespæ iuuenes iudiciorum desiderio tenebantur, sed senes suis stimulis excitulabant. Quid multis? pauca sunt quibus docet & eadem sunt ceu πᾶσι γινώσκοντα quod genus sunt in Pluto de paupertatis & opulentiae collatione, ita & in pace, pacis commoda proposuit, ut eandem Graecis iam bello defatigatis suaderet. Proinde Aristotelem ad priscam comœdiam magis respexisse

P R A E F A T I O.

arbitror, & censeo, cuius usus sub id tempus (Nam
Tragediae protinus successit) frequentissimus fuit.
Quatenus autem mores, quorundam ciuium deriden-
do & traducendo, taxauerat, non parum reipub.
profuit. Multi enim sibi cauebant, ne spectaculo cæ-
teris essent, atq; domestico probro. Verum cum ni-
mie licentiae fenestra aperta esset, lege lata sanctum
erat, ne quis carmē infame proponeret. Quod et in
caussa est, cur noua comœdia surrogata sit, argumē-
to communi omnibus hominibus mediocris fortunæ
nimisq; amaritudinis habens. Itaque spectatoribus
plus delectationis adfert, quia argumento concinna
est, quia consuetudine congrua est, quia sententijs
utilis est, quia metro praesertim trimetro apta est,
Quapropter recentiorum Graecorum comœdiae fi-
nitio & nostro tempore gratior erit ut quæ sit pri-
uata, ciuilibusq; fortunæ sine uitæ periculo compre-
hensio. Donatus idē quoq; agnoscit, sed & uivō uoyōp
exponit & addit, quæ comœdia discitur, quid sit in
uita utile, quid contra uitandum, non aliter atque
in ethicis fieri solitum est, quibus & expetendoris
et fugiendorū est professio. Est igitur Liuius Andro-
nico comœdia cottidianæ uitæ speculum, quem Cice-
ro secutus eam esse pronunciat imitationem uitæ,
speculum consuetudinis, imaginem ueritatis, Quod
genus exempla in Terentianis fabulis manifestissi-
ma sunt,

P R A E F A T I O.

ma sunt, in quarum alijs modò uaga libido damnatur, & coniugij honesti laus confirmatur, modo in alijs nuptias non esse legitimas, nisi parentum consensu factas, dilucide adumbrat, modo in alijs dissidiũ inter socrum, & nurum perpetuum esse ostendit, modò alia atq; alia certa quadam thesi comprehensa argumenta fusissimè explanantur, & actione quasi in speculo commonstrantur. Ad hunc modum nostra ætas multos comicos uelut ex equo Troiano effudit, non ita infelices, quorum operarum & prophanarum & sacrarum spectacula quàm illustrissima nobis exhibita sunt, atque nuper Christophorus Stummelius iuuenis mihi per quàm charus, studiorum meorum socius apud nos tanquàm in patria comœdiam dexterrimè lusit, *μαθητάροντες*, aut studentes inscriptam, qua discipulorum iam in Academiã unam aliquam excolendi ingenij gratia commigrantium mores depinguntur, cuius protasis scolastico more proposita est, ut post dato nomen Gymnasiarchæ sese malis condiscipulis adiungant, ut omnia parentum labore parta, & uino & alea conquant, ut sub nullius præceptoris, & pij & honesti ferula uiuere exoptent. Mox epitasis subditur, propter multarum turbarum, quas dare ebrij consueuerunt, tumultum, propter frequentem in ædes priuatas incursionem, & propter alia multa

A 5 incom-

P R A E F A T I O.

Incommoda. Sed catastrophe istorum ardentium
uitam sic corrigit, ut ad meliorem frugem redeant,
ne ceptas, sicut Germanis est prouerbium, pro alijs
domum reportasse uideantur. Hanc uerò comcediam
recens compositam tibi nostrae Academiae haud po-
nitendo alumno de meliore nota commendatam cu-
pio. Quod si non cuncta ad uiuum Aristarchis rese-
uerit, etati & tēpori pērturbatori imputabitur.

Nos autem maximam de eius ingenio, & in

dole spem concepimus, iam id etatis

flores accipe, boniq; consule, po-

stea dulcissimos fructus

percipies.

P R V.

PRVDENTIBVS
ET SINGVLARI GRA
VITATE PRAEDITIS COSS:

et patribus Senatus Francfordia-
ni ad Viadrum.

S. P. D.

Verissime dictum est humanissimi patres:

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, et immemores non sinit esse sui.

Nam etamsi Ouidius procul ab Italia et Pelignis
focis inter rigidos et immanes Tomitas uitam age-
ret, tamen saepenumero animaduerti omnibus ho-
minibus singularem quendam amorem genitilis lo-
ci insitum et impressum esse. Cuius rei eviden-
tissimum exemplum ex Vlysse haberi potest, qui
Ithacam suam asperimis saxulis tanquam nidulum
affixam immortalitati anteposuit, ita ut etiam op-
tarct fumum de patris posse uidere focis. Atque
cu de hac re cogito, eius amoris semina in me quoque
reperio. Quis enim extra naturam positus, seu plane
aliter sibi in animum induceret? Proinde
saepissime mihi in animo fuit, amoris in patriam pspici-
ua uestigia relinquere, quod comodissime nunc fieri
posse

posse existimaui, cum praeludia ingenij mei in lucem
suasu & consilio doctorum uirorum edere decreuis-
sem ut hunc laborem uobis humanissimis patribus,
qui ad gubernacula patriæ meæ sedetis nuncuparē.
Nam merito patria studiorum meorum fructum à
me repetere debet, ut à qua hoc beneficij accepe-
rim, si aliquo in literis progressus essem. Sed hic di-
cet aliquis, quam utilitatem poterit patria ex Co-
mœdia percipere? Huic Cicero pro me respondebit,
qui de dramaticis scriptis ita loquitur: Etenim hæc
cōficta arbitror à poëtis esse, ut effectos nostros mo-
res in alienis personis, expressamq; imaginem uitæ
quotidianæ uideremus. Hic docentur patres quod
ad cultum ingenij in liberis spectat. non esse parcē-
dum sumptibus, nec tamen ad luxuriam profuse lar-
giendum. Illud enim currentes moratur, hoc uero à
studijs pœnitus auertit. Videndum igitur, ubi et quā-
do dandum sit. Poterunt etiam filij uestri, sodales
mei, qui partim nunc coætanei sunt, partim proce-
dente tempore succrescent, salutarem inde doctri-
nam haurire. Nam gnauiter dandam esse operam li-
teris comœdia docet, uitanda praua consortia, amo-
ri non indulgendum, quorum utrunq; à musis abdu-
cit & uiam adeundi intercludit. Quod experientia
docemur, cum non raro bonæ spei adolescentes, qui
nimis prauo sodalitia adherunt, alieni à studijs fa-
cti,

Et, spem & expectationem parentum fefellerunt.
Scio etiam multos amori operam dantes, foemineis
blanditijs ita illectos esse, ut turpiter præter uolun-
tatem parentum matrimoniali copula deuincti sint.
Reperias enim nonnullos, qui pulchras domi alunt fi-
lias, aucupium exercere, ut adolescentes parum cau-
tos inescant, perinde ut aucupes, qui in area canorã
auem collocant, ad quam cū ceteræ colludentes, ad-
uolitant, tanquam omnia essent tuta, reti operiuntur
cū magno uitæ suæ periculo. Ita etiã quibusdã adolef-
centibus euenit, ut colludendo turpiter capiãtur. Sed
tamẽ matrimoniũ nõ insector, imò hoc uolo, ut aper-
tè & honestè cum consensu parentũ utriusq; partis
hoc cõtrahatur. Quare humanissimi patres, hoc leui-
dense munus meo labore in gratiam uestrorum libe-
rorum excultum æ quo animo suscipite, boniq; consu-
lite, et Musarum cultoribus, ut facitis fauete: ne stu-
dia apud uos, quæ ubiq; ruinam minari uidentur, in
præceptis eant. Satan enim hoc exculceratissimo secu-
lo in ultima mundi senectã illud unice molitur,
ut scholas, sine quibus puritas Christianæ do-
ctrinæ conseruari nequit dissipet.

Valete.

PR O

PROLOGVS.

Ingens mei tenet uos admiratio
Hic quotquot adestis, spectatores optimi,
Tantum laborem sponte quod susceperim.
Multi me cupidum laudis, multi audaculum
Vocabunt, operam subsannantes plurimum
Auresq; in altum ceruicis more arrigent,
Si quid possent uitiosum deprehendere.
Nam sepe paruum erratum obfuscet optima,
Vitiasq; plus quam uirtutes sunt obuia.
Sed hi me nil mouent, nec huius fecerim:
Siquidem Terentio atq; Homero idem accidit:
Qui si nunc uiuerent, quantumuis plurimum
Laudentur, essent omnium abiectissimi.
Cunctis enim placere non est res leuis,
Quod nemo prestabit, nec unquam prestitit.
Verum tamen mihi firmiter persuadeo
Amari me a multis, quibus paucissimis
Exponam, cur aggressus sim prouinciam
Scribendi diligenter animum aduertite.
A multis sum rogatus precibus improbis.
Ut aliquid opera dignum et studio scriberem?
Queis cum reluctari nollem, quod plurima
Ipsorum in me collata extent beneficia,
Ad scribendam animum contuli Comcediam,

PROLOGVS.

Ex quo uidebam me fructus amplissimos
Percepturum, non sine labore maximo,
Sunt etenim pulchra semper difficillima.
Vidi etiam multos Palladis ad sacraria
Tendere, sed peruenire paucos admodum.
Ea quæ sit causa hac facti specic ostendere
Volui, Siquidem multos hinc deterret labor,
Quem fugimus ex æquo omnes, cum nemo queat
Sine hoc ad culmen doctrinæ conscendere.
Plerosq; seducit prauum consortium,
Multos esca malorum uoluptas, otium,
Venus, ludi, iuuenum pestes teterrimæ.
Quapropter adeste animis, & cum silentio
Attendite, ut æqui sitis posthac iudices.
Quem nunc socco indutum uidetis ingredi,
Olim Cothurno forsitan uidebitis.
Nunc argumentum dicetur Comœdiæ.

INTER

INTERLOCV

tores.

Philargyrus Euprofitus pater

Eubulus

Philostorgus senes

Philomates

Acolastus filius

Acrates

Colax

Mispolus studiosi

Philostafius

Musopulus

Eleutheria mater

Philargyri

Eubuli

Philostorgi

Puellæ

Pedeutes præceptor

Phrontistes famulus

Danista hospes

Deleasthisa puella

Cerdones.

Pharilo

PERIOCHA

Philargyrus quamuis diuitijs affluens,
Acgre persuasus à uicinis proximis
Philomat em filium cum ipsorum filijs
Ad studia misit liberalium artium,
Qui manibus & pedibus dans operam literis
Ad summa doctrine peruenit culmina.
Sed Acolastus & Acrates prauis consortijs
Dum sese adiungunt, corrumpuntur funditus
Per Colacem, per Philosthasium & per Myspolum.
Acrates ludo, crebris potationibus
Profundit immensam statim pecuniam,
Conflauit aes alienum, fecit nomina.
Acalastus Dellasthisam Euprofiti filiam
Deperit, absente patre uitians uirginem,
Promittit se ducturum in uxorem domum,
Ex quo grauidam factam cum mater filiam
Cognouit, rem suo marito detegit.
Qui contumeliam hanc ferens ægerrimè,
Acolastum cogit ut uitiatam filiam
Ducat fidemq; seruet, sanctè quam dedit.
Eubulus autem tota re per literas
Comperta, mox illuc iter ad gnatum facit,
Pessundat filium, reluctatur, negans
Hunc iure cogi posse ut ducat uirginem.
Ille instat, proscindunt se multis scomatis,
Tandem à Philostorgo persuasus, filio

B

Dat

STVDENTES

Dat hanc in uxorem, celebrantur nuptiæ.
Acrates uerò dolo patrem circumuenit,
Emungit argento, se febre dictitans
Laborasse, & Danisthæ dat pecuniam.

ACTVS I. SCENA I.

Philargyrus, Eubulus, Philostorgus.

Trimeri.

Dies & noctes stimulus hic me plurimum
Urget, nec somnum oculis nocte hac uide
meis:

Adeò me sollicitat gnatus, quòd uult sibi
Sumptus dari, ut ingenuis uacaret artibus,
Et ut uarios hominum mores cognosceret.
Sed nimis ingentem poscit uim pecuniæ,
Quam uix labore permagno & sudoribus
Immensis potui corradere. consumeret
Et perderet, nunc ut sunt adolescentuli,
Amori indulgent pleriq; meretriceo,
Sudores in cassum profundunt patrios
Potando ad multam noctem, ludo, & ceteris
Rebus, quæ prorsus animum suspendunt meum.
Nam pauci consequuntur nunc scientiam,
E millibus multis uix ut centesimus
Optatam studio possit metam consequi.
Sed Eubulum & Philostorgum uideo procul
Aduenientes, adibo & amice colloquar.

Salua

E O M O E D I A.

Salnete plurimum. Eub. Immortales gratias

Habemus. Sed quid adeò es tristis? aut quid est,

Asinum male quòd habet tuum? contracta frons

Etenim signum est mœroris. Enarra quid est?

Phi. Nostin' gnatum meum Philomaten maximè

Natus? Eub. Bene equidem. Sed quid is peccauit,

aut

Quid cômisit? Phi. Nihil, causam mox audies.

Is ab incunte ætate flagrans quàm maximo

Studiorum amore, ingenuis semper artibus

Incubuit, ut inde diuelli nullo modo

Posset, quod in primis quidem placuit mihi.

Omnes, me mirificè efferebant laudibus

Quòd gnatum haberem tam diuersis dotibus

Animi exornatum, qui non cæteri ut solent,

Illecebris deditus blandis libidinum,

Obnixè sed qui studijs operam poneret

Voluptatem spernens, fugiens commertia

Mala, quæ cœrumpunt mores castos & bonos.

Quàm mihi placebã quàm mihi adulabor miser,

Vno ore omnes beatum quòd me prædicant.

Nunc miser exanimis, uix uitalem spiritum

Duco, adeò me exanimauit & perterruit:

Phil. Vno uerbo eloquere, quid est quod te malè

Habet? Quid tam longis opu'st ambagibus?

Phil. Mox audies, heri ad me uenit, clamitans:

B 2 Pater

STVDENTES.

Pater, non possum inter beanos uiuere,
Idcirco me mittas in quandam Academiam.
Vt possim aut philosophiæ studio operam dare,
Quam Tullius uitæ ducem rectè uocat:
Aut animum adiungere ad iuris scientiam,
Quæ conseruatur uitæ nostræ societas:
Aut ad sacrosanctam, si uis, Theologiam,
Quæ nobis ad salutem æternam uiam aperit:
Docens, quibus uestigijs insistere
Oporteat, uitam nobis ut conferat
Æternam cœlestis pater, propter necem
Gnati unigeniti, qui pro nobis mortuus,
Iram placauit, & cœlo uos intulit,
Ne in eodem (ut aiunt) luto semper heream.
Ad unguem nam triuiales artes (quas uocant)
Perdidici, in his puerilibus ne conteram
Ætatem ad altiora ut possim emergere,
Quæ postquam dixit, horror corpus concutit,
Ac, uelut attonitus, uerbum nullum perloquor,
Nam si dixisset: excelsa ab rupe in mare
Te mox precipitato: tulissem equidem facilius,
Vnde etenim tanta uis argenti mihi foret:
Aut unde tantos sumptus gnato suggeram?
Cum uix in singulos dies corradere
Tantum possim, quantum quotidie insumimus
Nam sumptuosa & magnifica mihi est domus.

Quæ

COMEDIA.

Quapropter tot curæ, tot & molestiæ
 Me uiuū ad mortem adigunt, et diuersæ trahūt.
 Hic gnatus poscit inauditam pecuniam,
 Illic uxor pretiosas uestes expetit.
 Hic ager, hic rursus est colenda uinea.
 Hic ædes extruendæ, illic & uillula.
 Hæ sunt furia, quæ me uexant miris modis
 Sinistro loue me natum ut Eubule autumem.
 Eub. Næ tu uideris mihi stultus & iners homo,
 Qui currentem moraris, & non incitas,
 Tute tuum perdis filium, tu consulis
 Male tuo gnato, accensum studio dum impedis.
 Tu graue (crede mihi) supplicium Philargyro
 Lucs. Virorum doctorum sit raritas
 Quanta uides, tu quem debueras impellere,
 Non impedis solum, sed & segnem facis.
 Tenacitatem istam probare non quæo,
 Præsertim cū tantis abundes copijs.
 Profecto pistrino dignus, dum posthabes
 Salutem gnati diuitijs pessimè tuis,
 Quarum usufructus, nō dominiū, tibi datum est.
 Quid obsecro, Dominus qui nutu concutit
 Totum mundum, & qui te his præposuit copijs.
 Quid, inquam, proderunt, cū te uocauerit
 Ex hoc uite curriculo? postquam munere
 Tuo perfunctus auferes ne numulum.

B 3

Quæ

STVDENTES

Quare laboras igitur ut opes colligas?
Præterea, rationes cum tecum conferet,
Damnatum supplicio te mulctabit graui,
Te his quoniam proposuit, ut non absconderes,
Sed ut indigenti subuenires proximo.
Cedò canis, quid facies inopi proximo,
Qui non ad studia literarum suggeris
Sumptus tuo gnato? quare Themistocles
Rectè dixit, se malle sine pecunia
Virum, non inopem sine viro pecuniam.
Cuius ego suffragor lubens sententia:
Quid enim opes tibi prosunt, uti cum nescias?
Ego omnem hercule conuerterem substantiam
In studia filij, uerba sed non facit
Tanti, nedum uerbis ut uellet obsequi.
Quare age, commune tu perpende commodum,
Et sumptus suppedita studijs gnati tui.
Vides etenim quàm nequeat sine doctis uiris
Communis conseruari uitæ societas.
Hi primum dispersos altis in montibus
Ferarum more uiuentes homines feros
Per leges latas compulerunt, micenibus
Nouas urbes cinxerunt, tuti ut uiuerent
A uiolento incurſu exterarum gentium.
Sed legibus malorum ut uim compeſcerent,
Per hos eadem ſeruatur parta ſocietas.

Quare

COMOEDIA.

Quare si uis, una gnatum mittam meum.

Phil. Obtundis, & molestis uerbis me enecas,

Perinde quasi ego uitam horum non noscerem,

Nam postquam miseros patres uerbis lenibus

Emunxerunt argento, quæuis facinora

Admittunt sub prætextu honesti nominis.

Scortantur, potant indies, & quoslibet

Tumultus excitant, in iedes impetum

Alienæ faciunt, hinc cædes, hinc iurgia,

Pedissequas rapiunt in publica uia,

Aut cum natabus concumbentes ciuium

Fidem dant & uelint eas quòd ducere

Promittunt, id quod & impregnatae postulant,

Atqui quòd magis est, ualdè mihi quod displicet

Vxores coniugatas uitiant ciuium.

Hinc sæpè nonnulli occiduntur, aut ita

Ceduntur, ut uitæ non sit spes amplius.

Aut comprehensi poena plectuntur graui.

Igitur gnatum suum mittat quisquis uolet,

Ego mecum decreui meum non mittere.

Nam scio quàm sit dura, & quàm multis sentibus

Obsita uia, quæ perducit ad scientiam.

Quare cum nequeunt sine labore consequi,

Nec sine labore ad excelsum culmen datur

Coiscendere, mox sese ad delicias conferunt,

Ad quas lata & amoena, atq; longè tritior

STUDENTES.

Via ducit :namq; hæc ætas est procliuior
Ad corporis delicias & libidines,
Quàm ad studia, præsertim campo cùm currere
Datur aperto, & cùm non est qui coërceat
Eos frenis, uel cohibeat petulantiam.
Philo. Næ tu ridiculus homo es, nec mente prædi-
Sana, dum cupis hanc ætatē constringere (tus
Molestis uinculis, ut degant cochleæ
Vitam, aut Timonis, qui fugiens commercia
Hominum, solus delituit in domo sua.
An nescis Vlysssem quàm commendet maxime
Homerus, quòd multorum hominum cognouerit
Mores & multas regiones peragrauerit?
πολλῶν γὰρ, inquit, ἀνδρώπορ' ἔγνω νόορ
Et propterea nunc uocat ipsum πολύθροπορ
Nunc πολίμητιρ, quòd potuerit se uertere
In omnes partes, consilijs pollens uafris,
Quondam miser fatis depressis asperis,
Et multis damnis, nactus est prudentiam,
Quapropter si sapias, noli interdicare
Gnato conuiuia & congressus mutuos,
In his plus discunt, quàm si noctes, & dies
Chartis inhereant. Manda, ut nequissimos
Sibi adiungat, nam cùm deceptus coeperit
Egere, posthac non cuiuis credet, scio.
Sine etiam interdqm ut accedat meretriculas.

Quòd

C O M O E D I A.

Quòd si circunuentus fuerit, non amplius
 Habebit his fidem, sed aduersabitur
 Sponte sua; demum uera est hæc sapientia,
 Si quis damno accepto desistit & sapit.
 Quocircà non tam facile possunt decipi
 Quàm simplices, qui temerè in quasuis irrunt
 Technas, nec imperiti ab his sibi cauent.
 Prætercà perspicuum est, postquam ad Rempub.
 Accedunt, hanc mira regunt prudentia.
 Sed qui sunt imperiti rerum, ferè nihil
 Profunt, nec possunt quicquam in cœtu proloqui.
 Quapropter largiendum est aliquid iuuenibus
 Nec utendum est censura tam rigida nimis.
 Postquam per te sum fuerit, desistent, scio,
 Et uitam melius etiam formabunt suam.
 Quare, si libet, unà gnatum mittam meum.
 Philar. Age, ut lubet, uestræ accedo sententiæ,
 Consilium per placet, quare ne sum in mora,
 Eamus intro. Puer heus, Philomathen uoca.
 Vos itaq; uestros quoq; iubete accersere.
 Eub. I præsequar, fiet, non ulla erit mora.

A C T V S I. S C E N A I I.

Philomates, Acolastus, Acrates.

Trimetri.

Equidem lætus sum, sed demiror cūr pater

B §

Tam

STVDENTES

Tam subito iussit me per puerum accersier,
 Nisi id est, quod semper insedit animo meo.
 Ad mercaturam forsā uult me mittere
 Ingenuarum artium, ut his mentē meā excolam,
 Id quod petiui, & dum uitam semper petam,
 Quamuis adeo obstinatē sibi proposuerat,
 Se nolle tantos sumptus ad studia dare.
 Sed qui sit experiar, domum & me conferam.
 Verū nisi fallor, uideo properantem Acratem
 Et Acolastum: percontabor quid sit noui.
 Saluete sodales, cur festinatis? quid est?
 Acol. Pater tuus nostros secum duxit patres
 Qui nos uocarunt per pueros, ut sine mora
 Illico ueniremus ad aedes patris tui.
 Phil. Agē eamus, de miror quid hoc sit ominis.
 Acra. Sat scio, erit nobis audienda concio.
 Idcirco percontare ex ipsis quid uelint.
 Nos te sequemur.

ACTVS I. SCENA III.

Philomates, Acolastus, Acrates, Eubulus,
 Philostorgus, Philargyrus.

Trochaici, Tetrametri, Catalactici.

Saluete patres humanissimi, Esumus
 Iussu uestro huc accersiti, sine mora nunc ad
 Mandatis uestris obtemperaturi promptissimē.
 Eu. Pergratum nobis fecistis, adolescētes optimi,
Quod

C O M O E D I A.

Quod tam properè ad nos huc aduolastis, rebus
 omnibus (entiam,
 Posthabitis, & laudamus meritò uestram obedi-
 Quare quæ sit causa dicā, q̄ uos huc uocauimus.
 Inter nos diu multumq; consilium captauimus,
 Quam tandem uiam uiuendi inire uos oporteat.
 Visum est nobis, filioli charissimi, non ob leues
 Causas, ut animum adiungatis ad studia bonarū
 artium.

Quapropter, si uobis consiliū placet, paucissimis
 Verbis uestrā quisquis significat mentē, nec diu
 Nos tenete suspensos, statim uos in Academiam
 Mittemus, sumptusq; quātū sat erit suppeditabi-
 Philo. Vehemēter nimis me exhilararūt, (mus,
 quæ dixisti modò.

Nō enim quicq̄ esse possit, quod me tanto gaudio
 Afficeret, præsertim quod, dum uixi, nō unquam
 improbis

Precibus impetrare potui, nunc at defertur mihi
 Vltro: quare polliceor uobis. me neruis omnibus
 Elaboraturum, ne frustra abliguriam bona
 Patria, sed longè ut reuortar, quā antè fueram
 doctior.

Aco. Quamuis nonnihil, pater, reluctatus sim,
 nunc tamen (tibus,

Do fidē, me obnixè operā daturum ingenuis ar-
 Acra.

STUDENTES.

Acr. Idem ego polliceor uobis patres longè humanissimi.

Eu. Perplacet mihi molesta hæc omnium responsio.
Quare cum breui in peregrinas oras transmittimini
Paululum mihi attentè auscultate, atq; animum
aduortite.

Nam salutiferis uos informabo cantiunculis,
Vos etenim peruersos dum ignoratis mores seculi
Imperiti rerum, in quasuis irruetis fabricas.

Primum igitur cum nullum uiuat animal pestilentius
Quam mulier, caute ne uos pelliciat blandissimis
Verbis in sui amore, quo (quonia sub imo cortice
Fel tegit, extra melle perlitus longe dulcissimo)
Deterius nihil est, nam postquam emuxerunt pecunia
Incautos iuuenes, eijciunt, illudunt, & indice
Ostendunt digito nam foemina est nil inconstantius.
Quarum non secus mens nunc huc, nunc etiam il
luc fluctuat,

Quam carens rectore cum uarijs agitur fluctibus.
Nauis in magno pelago. quid quod & immensa
incommoda

Ex mulieribus sunt profecta? que nunc per longum
foret (uia.

Singula enumerare, sunt etenim cuius satis ob
Quare dum licet, iugum excutite hoc uestris cer
uicibus,

Præ

COMEDIA.

Præterea quoq; mala fugite suadeo consortia.
Nam per hæc bonæ indolis iuuenes sunt sæpe in
maximam

Ducti perniciem, etiam in uitæ sæpius discrimina
Assiduas potationes, ludos, atq; cætera,
Ex quibus iurgia, cõflictus, cædes, necnõ pessimæ
Pestes oriuntur & abunde, ut ex mari oia flumina
Veniant, fugite: nec minus tanq̃ perniciosissimã
Pestẽ, assentatores. nã melius quis uitam degeret
Inter coruos quàm inter hos, quippe, ut qui ui-
uos deuorent,

Illi uerò nõ nisi mortuorum hominum cadauera
Ut fertur memorabili dignaq; scitu sententia.

Postremò p̃serte & abstinete, quic̃s cõplectimur
Onnem nostram uitam, iuxta Epicteti sententiã.

Ingenuis studijs dies noctesq; incubite gnauiter.

Vitã instituite ut leges, regiõisq; ut mores ferẽt.

Hæc igitur uestris mea dicta sensibus reconducite.

Intus argentũ, ne differatur, dinumerabitur.

Quare ibim⁹, et ad uia quæ spectat apparabimus

Vt cras summo mane, quod aij uortant bene, felix

Proficiscamini, Phil. fiet pater. Hic (cui⁹

quanta hæc est lenitas,

Disrumpor miser, tanto me inexpectato gaudio

Implerunt. Quare immortales quas possum tibi

gratias.

SUM⁹

STVDENTES

Summe Deus ago, hanc quod mentem patribus
nostris infuderis.

Tu igitur cælitus tua nosmet perfunde gratia,
Et largire, studia ut succedant quàm felicissimè.

ACTVS I. SCENÀ IIII.

Eubulus.

Senarij.

PROH Dñi nostrā fidem, quanta est iniquitas
Hominiū imperitorum, qui ex ipsa infantia
Statim gnatos suos uolunt fieri senes,
Nec cum sodalibus sinunt colludere.
Ac si potare, aut interdum ad meretriculas
Accedere, sit scelus, ut ignosci non queat.
Siquidem nos, dum tulit ætas, eadem fecimus,
Nam scio, quanto labore uix persuaserim
Vicinum nostrum, quem uocant Philargyrum,
Ut gnatum ad literarum studia mitteret.
Sed is dum malè saluti gnati prospicit,
Timet frustra (quod aiunt) ne cælum ruat,
Ne amet, ne potet, id est, ne frōtem exporrigat.
Quoniam ipse isthuc ætatis hæc non fecerit.
Sed cum nunc sint ad studia ingenuarum artium
Profecti, faxit Deus ut succedat benè.

CHORVS PRIMVS.

Stulte quid immensum moriturus cōgeris aurū?

Quid tibi conducent totius orbis opes?

Quam

COMEDIA.

Quam breuis, ignoras, sit uita humana, putasque
Cum te Tithonum, mox periturus eris.

Obruet incautum nam te mors terminus æui,
Et tua sanguinea stamina falce metet.

Letior expectat nigri te portitor Orci,

Diuite ab hoc, dicens, præmia magna feram.

ACTVS II. SCENA I.

Acolastus, Acrates, Philomates, Danistha.

Octonarij quadrati.

EX tam longo itinere defessis nobis utinam
contingeret

Idoneum hospitium, ubi cibus, epulis et rebus cæteris

Possimus languentes recreare uires animi et cor
poris,

In hac habitare platea aiunt bonum quendam
hilarem hospitem,

Apud hunc diuertemus, corpusque fatigatum re
creabimus.

Pulsabo igitur fores. Heus actutum aperite ali
quis ostium.

Dan. Vos aduenisse incolumes gaudeo letorque
maxum est.

Sed quid sit, ad me cur uenistis, perquam sciro
gestio,

Quapropter aduentus uestri causam breuibus
exponite.

Acol

STUDENTES

Acol. Nos huc ad literarum studia consilio missi patrum,

Quoniam celebritas uniuersitatis longè increbuit. Petimus, ut nos hospitio excipere uelis, et quàm laudatissimè

Instructis epulis recreare, ut decet. Danist. nihil opust pluribus

Verbis, fiet, parata quàm iam sunt omnia, ne sit mora,

ite intrò ut capiatis cibum. Aco. I prae, nos sequemur te hospitem.

ACTVS II. SCENA II.

Musopulus, Colax.

Trochaici, Tetrametri, Catalectici.

A Ge age, si uacat, Colax, paululum deambulabimus.

Quis etenim domi solus nunc posset delitescere Tam sereno, coelo, tamq; amœno nempe tempore, Quo tellus fœcunda producit fructus uberrimos? Col. Rectè dicis, ego eo unà, paucis confabulabimur

De quibusdam rebus, non enim decet ut inanibus Nugis transmittamus tempus. Mus. Consilium mihi perplacet.

Col. Conferemus igitur inter nos de concentu orbium.

100A

Aethes

COMEDIA.

Aethereorū, ac primū tu tuā mihi dic sententiā.

Mu. Rem profectō difficilem proponis, eloquax
tamen:

Athereā regionem octo distinxerunt oelestibus
Sphaeris, uidelicet septem planetarum, quas nunc
cupant

Errones, et his accedit sphaera octaua et maxima
Firmamentum, quod caelum quoq; nunc pleriq;
appellitant.

He quia circulariter mouentur, quaedā tardiūs,
Et quaedam uelocius, distinctos efficiunt sonos.
Nec fieri potest, ut esset tacitus motus orbium,
Quandoquidē sonū reddit percussus aër uimine.
Hunc concētum propter suauitatem Musas nūc
cupant. (mimant.

Lunarem globum Clio, Mercuriū Euterpen no
Et Venus Thalia, Melpomeneq; solis orbita,
Mars Terpsichore, Iupiter Erato, sed sidus Sa
turnium

Dicitur Polyhinnia, at caelum uocant Vraniam,
Sicut nomen indicat, quae sic concordantes sonum
Efficiunt postremum, qui de suauitate dicitur
Calliope, et ob id Ascreo poete ē prestātissima,
Quae fit ex concordante harmonia caelestium or
bium.

Sicut octo pureiscantillantibus unus fit sonus,

Ⓒ

EX

STVDENTES

Ex pueriliū uocum qui constat concordantia.

Co. Mirarefers, humane mētis miror p̄spiciā.

Sed qui sit, q̄ tam suauis sonus nō possit percipi?

Mu. Cum respectu cæli terra nō sit magnitudine

Exigua notabilis. Tanta amplitudo in circulis

Est celestibus, quare reddunt sonum quoq; ma-
ximum, (gustia:

Quem non capere possunt aurium nostrarū an-

Sumus enim cæli respectu Atomi uelut Democ-
riti,

Sicut populi, q̄ accolūt Catadupa Nili diuitis,

Ingentis fragoris amplitudinem non audiunt.

Col. Suauiter mihi philosopharis: perge, si est ti-
bi otium.

Mus. Hæc quia demulcent aures, ideo apparent
uerissima.

Sed ego conuincā non esse concentum celestium

Spherarū, argumētis firmis, et tu mox assenties.

Non enim pulsantur, nec si pulsarentur ederent

Vel minimum sonum, nā cæli corpora sunt crassa
sissima.

Præterea absurdum soni declarat definitio.

Nam sonus ex collisione collisorum corporum

Nascitur, in qua aër percussus ad aures nostras
peruenit.

Hic tria sunt, percutiens, aër, & collisa corpora.

Verum

COMEDIA.

Verum illic non est qui percutiat, nec sese mutuo
 Contingunt: igitur nec possunt se simul collidere.
 Atqui, demus ut se collidant: sonus sine aere
 Neutiquam fiet, qui percussus ualide facit sonum.
 Supra Lunae autem globum lucentem non esse aerem,
 Unusquisque sane mentis compos facile colliget:
 Cum nihil supra Lunam mutationi obnoxium
 Et multo minus corruptioni ostendi posset.
 Aerem porro mutationi non obnoxium
 Esse si quis diceret, nulla ratione praeditus
 Iudicaretur, totique naturae contrarius.
 Quare destructis principijs atque causis omnibus,
 Efficitur, propter circumgyrationem existere
 Non posse sonum, quapropter nunquam mihi per-
 suadebitur.
 Sed satis confabulatum est, alio nunc me conferam.
 Co. Herclè diuina est mentis tuae in rebus sagacitas,
 Verum quandoquidem nunc alio te rapiunt negocia,
 Iam diutius non detinebo, et magnas gratias
 Non solum ago, sed etiam habeo, ego hanc ibo, tu
 interim uale.

ACTVS II. SCENA III.

Philomates, Acolastus, Acrates, Colax,
 Scazontes.

Eimuerò cutem curauimus lautè,
 Et corporis perbellè reduximus iures,

¶

¶

Nunc

STVDENTES.

Nunc igitur restat ut doctissimo nosmet
Præceptori, qui nos ad culmen excelsum
Doctrinæ ducat, submittamus, ut letis
Studia procedant auspicijs. Acol. Moncs recte?
Eamus igitur, ut docto, pio & cuius
Fides perspecta est omnibus (oppido nam sunt
Hæ uirtutes raræ) credamus, ut ductu
Huius non solum discamus bonas artes,
Sed moribus etiam, qui nos decent, castis
Mentem informemus. Acra. Adolescentulum cōs
ptum

Viden? certe habitus studiosum indicat, quare
Ex hoc quæremus, qui sit antesignanus
In hac tam clara & celebri Academia, ne nos
Indocto credamus, ne & (quod solet dici)
Cæcus cæcum ducat. tu exquire rem ex ipso
Philomathes. Ph. Salue adolescens plurimum.

Col. Ingentes

Ago uobis gratias. paucissimis quid sit
Quod ultis, expedite, nam mihi iam non
Licet uobiscum multum fabulari, sed
Negotia me aliò uocant, age uno die
Verbo. Phi. Fiet. Petimus nos certiores ut
Reddas, quis antecellat cæteris, & quis
In hac Academia quam plurimos semper
Erudiat studiosos, nam nos quoq; huc missi.

VE

C O M O E D I A.

Vt animum adiungeremus ad bonas artes.

Col. Non infimo uos iudico loco natos,

Id quòd mores, uultus uerecundus, & deinde

Vestitus, incessus, subindicant clarè.

Quare quod petijstis faciam lubens, & uos

Ducam ad Pedeuten, qui nunc ceteris præstat

Longissimè studio, pietate, doctrina,

Fide, quæ nunc res intermortua est penè.

Huius igitur fidei uolueritis si uos

Committere, sequimini, nam uos huc adducam.

A C T V S II. S C E N A III.

Colax, Philomates, Acrates, Acolastus,

Pedeutes præceptor, Phronti-

stes famulus.

Scenarij.

HEus heus, nemòne prodit? Phro. quis est,
qui calcibus

Insultat ianua, quid uis, uel quid cupis?

Col. Est præceptor domi? Phr. est, sed mihi, ne
quempiam

Ad se intromitterem, mandauit serio.

Verùm expectato, mox reuertar huc foras.

Colax adest ducens tres adolescentulos,

Vult intromittier tecumq; colloqui,

Me primum iussit introire, ut quærerem

An sibi pateret aditus ad te paululum.

C

3

Ped.

S T V D E N T E S

Ped. Age accedat. **Col.** Quid nunc? licet? **Phi:** Introite iam.

Col. Salue præceptor. **Ped.** Habeo gratias. Sed quid cupis

Hoc comitatu? **Co.** Ut eos ad te huc introducere Petierunt, uerum quid cupiant mox audies.

Ped. Aduentus uester est mihi optatissimus.

Sed quare huc aduenistis, scire peruelim.

Phi. Nos claritate nominis tui & scholæ

Exciti consilio patrum huc deuenimus,

Ut animum adijceremus ad ingenuarum artium

Studia quibus imbuti non solum ecclesiæ,

Sed & possemus prodesse Reipublicæ.

Cum igitur tu cæteris præstes longissimè

Docendi studio, (quod nunc est rarissimum)

Fide, petimus nos in disciplinam ut uelis

Recipere, pollicemur diligentiam

Iugem, & nos gratos erga te exhibebimus,

Non solum precio, sed tui etiam memoria,

Quæ non lethe poterit, dum uiuam, extinguere.

Pe. Equidè talētum quod mihi est concreditum,

Humi non mandabo, sed cuiui libera

Ad usuram dabitur utendi copia.

Nam semper impense omnibus studui bonis

Prodesse, idcirco ne nunc etiam abscondere

Lumen uidear, recipio uos quidem lubens.

Nam

COMEDIA.

Nam multum pollicetur mihi bona indoles,
 Que in uobis elucet fulgore maxumo,
 Quam etiam natura ostendit signis plurimis.
 Nam præterquã, quod frontis mihi mediocritas
 Pilorumq; color medius, nimium non niger,
 Nec albus nimium, & quoq; capilli crispuli
 Ostentant ingenium bonamq; memoriam:
 Sed etiam liniamenta omnia corporis
 Inmẽsum quiddam et magnum promittunt mihi.
 Huius etenim scolæ lex est, ἀγέμετες
 Ne quisquam introeat: quare diligentiam
 Si adhibueritis, non dubito, quin breuissimo
 Tempore percipietis fructus uberrimos.
 Sed cum non liceat ad Musas lata uia
 Currere, uerũm angusto nimis atq; sentibus
 Multis obsita, ad excelsum montis uerticem,
 In quo Phœbus uirginibus stipatus nouem
 Sedet tangens citharam canoram pollice:
 Pellite desidiam, nam segnes ab hoc procul
 Arcentur colle, quippe qui per maximos
 Sudores ascenditur, & diligentiam
 Vigilem. quare improbo labore hinc est opus,
 Si quis scientiæ uult fructus carperc.
 Nam literarum radices Isocrates
 Amaras dixit, sed fructus dulcissimos.
 Hinc ueteres pingebant Mercuriũ & Herculem

C

4

Cupis

STVDENTES.

Cupidini iunctum, quippe quod ingenium, amor
Et labor in eo requiratur, qui ascendere
Vult ad præruptum & arduum scientiæ
Collem. Labori uos fortiter opponite,
Sicut se palma contra onus in altum erigit.
Nam per magno labore dii uendunt bona
Omnia hominibus, sic tandem dabitur liberè
Ad Musas currere, quas me duce uidebitis
Breui, à quibus edocti rerum scientiam
Multarum, immortalis fama clarebitis.
Non etenim ad rem parandam faciunt literæ
Solum, sed & fauorem regumq; & ducum
Conciliant, quamuis sit doctus inops, ditior
Multò quam indoctus omnium ditissimus.
Nam doctus non ignem, non fortunam timet,
Non exilium, sed cuncta bona secum gerit.
Quare labore & uigilijs contendite
Ad excelsum culmen doctrinæ ascendere.
Ad cuius limen assident cura & labor:
In me non deerit uobis studium, non fides.
Phi. Fiet præceptor, omnibus insudabimus
Neruis & literis semper inherebimus.
Nam scio, quid possit ignauum & molle otium.
Non etenim solum ad uitia est fomes plurima,
Sed etiam ingenij uires reddit languidas
Et corrumpit, quas intendit uel maximus

labor.

COMEDIA.

Labor, ut est in ferro cernere durissimo,
Quod citius cum iacet scabra rubigine
Conteritur & consumitur, quam maximo
Vsu, ergo totis incumbemus uiribus:
Labores nullos impigre fugitabimus,
Ut possimus penetrare ad montis intimos
Secessus. tu uale igitur nunc charissime
Præceptor. P. Et uos adolescentes optimi.
Deus fortunet uestros conatus pios.

ACTVS II. SCENA V.

Myssolus, Colax.

Tetrametri, Iambici, Catalectici.

Heri per strenuè quidem usque ad primam
noctis horam

Potauimus, oēsque Colax adeo sumus incbriati,
Ut uix possemus stare, quin ad terram laberemur
Proni ut solent hi qui laborant morbo Comitiali:
Siquidem breuis Epilepsia est ebrietas, eruditi
Viri ut dicunt. Cum igitur nos satias cepisset bi-
bendi,

Prodimus in forum. Primum ingens nobis multitudo
Cerdonum uenit obuiam, qui in nos strictis ruentes
Gladijs magna ui faciunt impetum: hos animo uirili
Sic cedimus, ut uicti tandem dare terga cogerentur,
Multosque uulnerauimus, ut uix spes uitæ sit ulla.
Mox orto clamore in nos insurgit uigilum ca-
teruas

¶

Armis

STVDENTES

Armis radians, pars gladios stringunt, pars ma-
gno tumultu

Torquet uenabula, quos statim egimus in fugam,
ut columbas

Aquila solet, uel lupus agnas, ceruā ut leo fugare?

Risu emoriebar, quod tā turpiter hi, quib. salutē

Vrbis senatus commisit, fugerent. Co. Age quid
deinceps? (dentes

Ciues ne sunt cōmoti? nam prōpti aduersus Stur-

Esse solent. Mysp. Maxime, concurrunt mox cla-
more magno (lum.

Instructi armis. Sed nos ad nostrū cōfugimus asy-

Quis enim cū tāta stultus multitudine dimicaret?

Col. Laudo, nec possum quin suspiciam hoc tan-
tum facinus audax.

Tur etenim à uobis ui uim illatā nō depelleretis?

Nā bruta, quamuis nostrae sint expertia rationis,

Propulsant externā uim, quare nō nobis liceret?

Verū isthac missa faciemus, age ad proximam
tabernam (stus,

Vinariā ibimus. Sed est ne ille Acrates et Acola-

Qui nobis obuiam procedunt? hercule sunt, quid
hoc sit,

Demiror, q̄ tāto perē festinent. Mys. Ad lectionē

Fortasse ituri sunt. Co. Expectabo atq; interro-
gabo.

Actus

COMEDIA:

ACTVS II. SCENA VI.

Myssolus, Colax, Acrates, Acolastus.

Septenarij.

(heus

CO. Saluete plurimum sodales optimi, sed
Quò tenditis? quid festinatis? Aco. Nihil,
nisi cum diu

Hora sit audita, ad lectionē ut mox me cōferam,

Siquidem neglecta lectio nunquam reuertitur,

Nec uelut Euripus Euboicus rursus reciprocatur.

Col. Hui tun' ad lectionem? Acra. Quorsum uos
ergo ibitis?

Col. Nos symbolum contulimus apud Deleasibi-
se patrem,

Ibi aliquantū potabimus, nam genio addiximus
Totum hunc diem, multis quem transmittemus
gaudijs

Quare si uultis ire nobiscum, acceptissimi

Eritis sat scī, ubi sunt præterea iuuenes pluriimi

Spectatae fidei, castis ornati moribus,

In quibus est nihil simulatū, quin aperto pectore
Omnia agunt, cum quibus in tenebris mices tu-
tissimè.

Nō est quod timeatis, ego pro uobis ponā lubēs.

Acr. Non possum, præsertim lectionis horula

Cum instet, quam non libenter negligimus: de-
inde pater

Pota

STVDENTES

Potationes nobis interdixit serio.
 Mandans, dies & noctes ingenuis ut artibus
 Incumberemus. Myspo. Ego in his nō morem ge-
 ro patri,
 Vsq; adeo dū hanc reget uitalis animā spiritus.
 Dum uernat ætas, dū uegetæ sunt uires corporis.
 Vitam multis varijsq; illecebris letus trāsigam.
 Volubili nam gressu hæc ætas citò præteruolat.
 Quare morositati non erit apud me locus.
 Scio etenim effœta quid secū senectus aduehat,
 Tristitiam, languorem, imbecillitatem corporis,
 In q̄ tot morbi, totq; infortunia magna incidunt
 Vt deliria, mortis inopinus horis singulis
 Aduentus expectādus, atq; quæ sunt cætera.
 Ad eā stadio decurso postquam metam uenero,
 Tunc sapiā, tunc prudens ero: destitutus uiribus
 Cum fuero, sponte cessabo, atq; cum illis seculi
 Hui⁹ mores despiciā, annihilabo, ut ne qd̄ suprad.
 Nā cum ipsis nō licuerit rebus his operam dare,
 Vcl p̄ morosos præceptores & rigidos patres,
 Aut per egestatē, nobis cadē prohibent et uetēt,
 Felicitatem hanc nobis inuidentes, inuidi.
 Quare delitijs perfruar, quas adolescentia
 Fert, & uos, si saperetis, mecum faceretis scio.
 Rogo igitur, si potest fieri, ut nobiscū illuc simul
 Eatis, ego uicissim non mortis pericula

Adire

COMEDIA.

Adire formidabo, me dicetis alterum
Pyladen, qui se saepe Agamemnonium Orestem
dixerat

Apud Thoantem regē Scythia, ut eum periculis
Eriperet mortis, uitam non dubitauit ponere.

Præterea tibi amicitia iunges iuuenes plurimos
Stēmate præclaros, & genere ortos nobilissimo.

Aco. Age, eamus unā. Sed posthac ero diligētior.

Nam nō possum semp chartis & studijs immori.

CHORVS SECVNDVS.

Quotquot Pierij numina uerticis

Intonsumq; colunt Pegasidum ducem,

Noctes atq; dies pectore cogitent

Vt prauos fugiant & temerarios,

Syuenum ueluti gulcia carmina.

Nanq; hi uirgineos non maculant modo

Mores, qui metiam ad pessima sunt mala

Calcar, pernicies foeda dolis scatens.

ACTVS III, SCENA I.

Acolastus.

Senarij, Iambici,

DEum immortalē quantus ignis aestuat

In me, qui quoniā p uenas passim repit

Totum cor incendit flammis furentibus:

Vt uidear mihi pro uerbis flammam emittere,

Encep

S T V D E N T B S

Enceladus quamuis inflamat Trinacriam,
 Dum fumantes flammās iratus euomit:
 Audacter affirmare ausim, maioribus
 Me torqueri aestibus, quā uerba flammea
 Videntur, adeò me Deliasthise coquit
 Et formæ decus, & morum c. stimonia.
 Taceo cætera tam corporis quā animi bona,
 Nam formæ tantus est splendor, uix ut putem
 Esse aliquam, cum qua merito conferri queat,
 Quin etiam Ioue Saturnio dignissima.
 Qui captus nunc Europæ, nunc Calistonis,
 Nunc Iūs, nunc Semeles formis pulcherrimis,
 Sed ex huius forma plus incalesceret,
 Quā Cythereæ præferret Primeius Paris.
 Quæq; aureum pomum ferret dignissima.
 Quid referam nigricantes oculos? quid ebore
 Candidius collum? quid cesariem ceu auream?
 Deniq; color sanguineus mixtus lacteo
 In facie. quid memorem turgentes mammulas?
 In summa, tanta est corporis laudabilis
 Habitudo, ut in hanc Deos deasq; omnes reas
 Certatim contulisse munera splendida,
 Ac singulari effectam diligentia.
 Certè formam Venus dedit, animi bona
 Minerva, dicendi leporem Atlantius
 Iuuenis, nam quoties ueniunt uerba uirginis

Mihj

C O M O E D I A.

Mihi in mentem, quæ inter nos facta sunt heri
 Ita ardescō, ut nisi amorem meum expleam,
 Actum sit de me, & uitæ non spes amplius.
 O utinam tantum me à te mare disiungeret,
 Quod Abidenum iuuenem & puellam Sestianam
 Disiunxit, non timerem impetuosum mare,
 Quin subito ad te tranarem, modo mihi copia
 Tui fieret. Nam timidos & segnes amor
 Odit, nec uereor quod sit submersus miser.
 Non idem semper uniuersos exitus
 Manet. Tu igitur alma Venus aspira meis
 Cœptis, & fac puella infelix ut fruatur.
 His etenim adesse soles, qui sub Cupidinis
 Tui gnati signis merentur fortiter.
 Fac igitur parili ut amore puella exæstuet.
 Per te Atalantam pulcher cursu transgressus est
 Hippomanes, poma postquam emisit aurea,
 Quibus tollendis impedita uincitur.
 Tuo beneficio rapuit Helenam Paris,
 Propter quam tota Asia est euersa funditûs.
 Sed stultus in uentos quid amorem effutio?
 Aggrediar rem. en iam commodum prodit foras.
 Nunc dabitur colloquendi latè copia.
 Amorem detegam remotis arbitris.
 Si nil preces ualebunt, addam munera
 Quæ conciliant deos, ne dum animum muliebrè,

ACTVS

STVDENTES
ACTVS III. SCENA II.

Deleasthisa, Acolastus.

Trochaici, Tetrametri

Catalecticici.

A Edepol nūc primum sentio, nunc misera
intelligo

Quid possit amor, quem tam sepe execraui indi-
gnissime,

Omnesq; puellas tanquam non sanæ mentis com-
potes,

Quæ capi se amore perpeffe sint ualdè turpiter,
Nempe Medeã & Scyllam & Minois regis filiã,

Nunc Palimodiã cogor cantare, nã uis maior est

Aligeri Dei, q̄ ut imbelles possint muliercula

Huic sese oponere, qui maximū Iouē coegerit,

Ut tauri uel cygni formam inducret. stulta igitur
fuit,

Quòd sum sepe amorē uerbis detastata pessimis,
Nanque amor, ut sequentes ducit, sic reluctantes
trahit.

Id q̄ experior nunc misera, quæ modis exerceor

Miris. Acolasti etenim forma excellēs me coquit,

Qui fortè heri apud nos unã aderat hesternò in
conuiuio. (pectore,

Hunc postquã conspexi, flammâs concepì imò

Ut nisi optato ipsius perfruar amore, funditùs

Pee

C O M O E D I A.

Perierim, quare deos immortales supplex precor,
Ut nos optatis Hymeneis iungat Iunone auspice:
Quod si non fiet, laqueo uel ferro uitam finiam,
Et Parcis inuitis truncabo fatalia stamina.

Aco. Arige nunc aures Acolaste, tua agitur iam
res & salus.

Age ne te maceres, tui te faciam uoti compotem.

Nō possum me cōtinere quin salutē et colloquar:

Salue mea Venus, salue et Charis tu mell tissima.

Delc. Euge Acolaste, salue ab imo calce ad sum-
mum uerticem

Cur tristis? cur pallidus? quare ducis suspiria?

Num mali tibi quicquam contigit? nam sunt hęc
secula

Insidijs hominū plenissima, dum melius sibi cupit

Quisq; quā alteri, enarra qd afflictet te. corculū.

Acol. Heu mihi. Delc. Per deos omnes te mi animu
le oro & obsecro,

Ut mihi detegas audacter quid miserū te mordeat

Omnibus neruis operā dabo ut tibi benè consulā.

Aco. Omnino nihil, nō cælū sudū est omni tēpore.

De. Facies indicat tua pertristis dolorē maximū,

Quem nisi notum feceris mihi, peribo funditus.

Dic age, num quisquam tuis doloribus mederier

Possit. Acol. Herclē nemo nisi tu sola potes, quare

adiuuā.

D

Del.

S T V D E N T E S

Del. In me non erit mora, tu saltem mihi mentem
aperi tuam

Aco. Age uerò, dum adeò isthæc, delitium meum
scire expetis,

Da fidem te nulli credituram, et nusquam gentiũ
Diuulgaturam. Del. En dextram meam, quæ fidei
symbolum est.

Angerronẽ me dices, Aegyptiũ atq; Harpocratẽ.

Aco. Cũ mihi nup assideres prælauto in conuiuio,

Cœpi Delesthisa contueri tam laudabilem

Formã, qua præstas, quaq; antecellis uel lōgissimẽ

Omnibus puellis. Hesperus ut quã fulgidissimas

Stellas uincit, & Lunam Sol ut fulgore maximo

Superat, sic tibi laude formæ nulla uirgo æquabitur

Sed uclut præsentẽ Sole peunt oĩa sydera: (tur.

Sic tecũ collata forma cunctorũ obtenebrabitur.

Singulæ nã partes corporis sũt dignæ amplissimã

Laude, queis narrandis, ne dum exornandis, uix

Gallicum

Herculem satis facturum existimem, uel Nestorẽ.

Gemina quis dignè laudet rutilãtia frõte lumina?

Ex quibus uel mille gratiæ cateruatim emicant,

Quis roseũ os? aut quis genas rubicūdulas? Quis

palpebras (reos?

Nigras laudet? quis capitis pilos celebret uel auris

Quis mamillas eminentes summo laudet pectore?

Deniq;

COMEDIA.

Deniq; cuncta respondent sibi, quæ sunt toto in
corpore.

Nil nisi magnum, nihil paruum nimis, Symmetria
Iusta confirmata sunt: satis mirari non queam.

Quæ dum cautè circûspecto Delcasthisa singula,
Coepi perditè te amare, nam per oculos influit
Seuus amor cordis penetralia intima, ceu per cã-
nulas,

Qui me flammiferis sagittis trāsfixit crudeliter,
Adeò ut nec die quies mihi sit, nec nocte carpere
Somnũ possim, sed semper tua forma obuersatur
mihi,

Vt meũ nisi amorẽ expleuero, perierim funditus
Ipso in flore ætatis, ceu rosa quæ colore maximo
Solis cũ fuerit correpta, marcessit mox, lecidēs.
In tua cũ sint igitur manu tã mors quã uita, te
Supplex obsecro ut uitã mihi dones, nẽue me sinas
Morte perire, meæ & uoluntati acquiescas, mel
meum.

Poste quiduis uolueris, uel preciosissima munera,
Nam tibi nil denegare possẽ, quin mox largiar.

Del. O indignum facinus, Proh Deus audacẽ im-
pudentiam: (Ius)

Vah qua frõte sollicitare me audes de supro sce-
An me uenalem, aut in propatulo me habere exi-
stimas

P 2 Intactam

S T U D E N T E S.

Intactā Pudicitia? an cū scorto te nūc publico (dēs
Verba facere? nec mei rationē habes, canis impu-
Ni fidem tibi dedissem, proh quantas turbas darē.
Nobis nō eadē ratio est, quæ uobis adolescētibus.
Virgines enim omnes conferrem cū ueste serica,
Adolescentes porrò referunt aurum quàm purissi-
mum:

Nā uelut illa, cū semel maculas turpes asūpserit:
Aut in cœnum si demersa fuerit impurissimum,
Elui potest nec arte, nec labore maxumo,
Aurum uerò quamuis commaculatum, extergi sic
potest

Etiā plus ut niteat, quā antè, si purū putum foret,
Sic adolescētes flocci faciunt, quia illis non obest,
Sed nos si semel conspersæ fuerimus tenui nota,
Nunquā detergemus acceptam à nobis infamiā,
Quare oportet, ne pudicitia perdamus turpiter
Inuigilare cautè, quæ nobis dos est amplissima,
Quæ semel lesam nunq̄ redimes uel ære maxumo.
Aco. O crudelitatem immensam, et ô seuitiam Ty-
gridis.

An non te miseret mei? quē cernis contabescere
Nimio amore, nō sec⁹ ut quōdā Clytiæ miserrima
Cum iam sim repulsam passus, multorū exempliē
sequar,

Et cum ferro uel laqueo salutem quæram, tu lues
Pœnam

C O M O E D I A.

Pœnã, quæ mortis ferè mihi causa es crudelissima.

Deleathisa, do fidem, & iuro per conscia sidera,

Me te ducturum uxore domũ, ex me si cõceperis.

De. Dij te p̄dunt, cũ isthac p̄ocacitate, pessime.

Aco. Quò fugis, audi uerbum unum. Del. Non au-

dio petulantissime.

Aco. Non possum nõ admirari cunctarũ uersutiã,

Adeo ut oēs in eodem ludo edoctas esse arbitrer,

Quòd tã pulchrè dissimulare didicerit, et calleat

Id quod nunc in Deleathisa cognoui certissime.

Quæ cũ amore tãto exæstuet dissimulat optime,

Sic est ingenium muliebre his institutum moribus,

Vt quãto plus exoptent, tãto opponat se fortius.

Quo magis expetãt, cõ plus reluctetur et neget.

Nam cogi uolunt uolentes, & reluctantes petunt.

Sed ad eam me cõferam, intus ut reconciliẽ mihi,

Et petam ut cõuiuium apparet nobis lautissimũ:

Nam Colacem cum Myssolo, & Philostasium i-

psumq; Acratem

Inuitaui ad cœnam, cum quibus cras frontem ex-

porrigam,

Quandoquidem pater cum matre ad amicos iam

profectus est.

A C T V S III. S C E N A III.

Acolastus, Deleathisa, Colax, Myssolus,

Philosthasius, Acrates, Cerdones.

D 3 Scenarij,

STVDENTES

Senarij, Septenarij, & Octonarij mixtim.

P Ver heus, in sterne mensam, post ocissime
Ad Colacem & ceteros te confer, ut sine
Mora ueniant iube, cuncta esse dicito

Parata. mox uoca aliquem qui coenantibus
Nobis ludet fidibus, ne quid desit uide.

Tu Deleasthisa compara coronulas

Aliquot, conuiuis quas des aduenientibus,

Postquam uerbis blandoq; amplexu exceperis

Vt sint omnia superflua, ne desit uide.

Abundè cras soluam, tene tu memoria

Si plus exposueris. Del. Curabitur bene

Tu saltem, conuiuas ut exhilarere, uide,

Vel poculis, uel persalsis facetijs.

Aco. Intendam uires omnes, ut me strenuum

Geram potando, ne discedant sobrii.

Siquidem meretur laudem nunc amplissimam:

Co. Saluete plurimum. Aco. Ingentes uobis ago

Quòd aduenistis, gratias, suauissimi

Congerrones. Misp. Sed non ages posthac, scido

Edaces & bibaces conuiuas habes.

De. Aduentus uester est mihi acceptissimus.

Co. Hoc amplexu præ gaudio cor exilit.

De. Corollas has, horti nostri donaria;

Accipite æquo animo, exigua nec munuscula

Spernite. Phi. Quàm suauè spirant hæ coronulæ.

Acol.

C O M O E D I A.

Acol. Puer, recētem aquam fer, ut lauent manus.

Acr. Ad sacrificium nos ituros autumas?

Quæ manibus illotis tractare crit nefas.

Aco. Accumbite. Iam lubet animo meo obsequi.

Indulgens genio uiuam, dum uiuam, bene.

In Alexandrinis delitijs uitam exigam,

Dum fert ætas, dumq; ualent uires corporis.

Aut bibat aut abeat, Græcorum in conuiujs

Erat lex celeberrima, quàm nos hîc gnauiter

Seruabimus: quare Colax hoc præbibo

Tibi, quod faustum sit fœlixq; poculum.

Col. Lubens excipio, & summas habeo gratias.

Aco. Tibi uerò hûc uno Mysspole haustu cāthari

Do: sed tu Deleasthisa, uel meum, prius bibes.

My. Excipio, sit salus. Co. Heus Acrates, hoc tibi

Quod cernis, præbibo poculū. Acr. Habeo lubēs.

Myss. Philostasi, hoc saluto te benignè canthero.

Phi. Respondebo, sed mense exhaustū imposito.

Myss. Videbis, candidè bibam, nō de me aliter ex-
pertus es.

Aco. Heus puer, accerse, ut iussi, qui fidibus canat,

Ni rectè efficies, uapulabis postea.

Deinde huc ad mensam cōcede, et cantilenam con-
cine. (cita

Pu. Adest. Aco. Intēde neruos bone uir, et nos ex-

Faceta cantiuncula, si quid potes.

STVDENTES
ODE DE ADVLTERIO VENERIS

Et Martis, ex Homero Odiss. ②.

Viderat Martem Venerem fouentem,

Atq; in extructo thalomo cubantem,

Qui regit solis uolucres quadrigas

Comptus Apollo.

Nunciat fabro citò claudicanti,

Qui graues technas animo doloso

Inuenit paruas fabricans cathenas

Retia ponit.

Est Et in Lemnum peregrè profectus,

Id quod obseruans rigidus gradiuus

Mox ad assuetum thalamum cucurrit,

Gaudia querens.

Cumq; conscendunt, cupidos amantes

Fraudis ignaros capiunt cathenæ,

Ex quibus captis datur excundi

Nulla potestas.

Mulciber postquam uidet esse captos,

Conuocat cunctos superos deasq;

Vt scelus martis rigidi uiderent

Cum Cytherea.

Martis amplexu Venus obuoluta

Præbuit risum se peris scilutum,

Membra quòd nulla potuit pudenda

Veste fouere.

Non

COMEDIA.

Non erat quisquam ratione tali
Qui pati amplexus cuperet Diones,
Præter Atlantis nitidum nepotem
Placionesq;

Aco. Equidem et ego mecum Venere uinciri per-
mitterem.

Acr. Satis comessatum est, famemq; expleuimus.
Iube fasciculos aliquot chartarum huc adferrier.
Cibus tollatur, ludemus parumper, nã quid alea
Possit, lubet experiri. Aco. Puer heus, profer fasci-
culos duos.

Mappam mensalem tolle cum cibo, & statim
Aquã puram, ut lauët manus, adfer, ne sit mora.

My. Acrates, tu distribue folia, uerum fraus absit
& dolus.

Pecuniam conijciemus in hunc circulum,
Ut qui futurus sit uictor mox auferat,

Nunc uolue fortuna rotam, nunc mea suspice
Vultu benigno uota, uictor tibi bidetes offeram.

Acr. Periclitemur quid uehat fortuna, tu Colax
Es primus. Acol. Accede Deleastisa huc, ludemus
paululum.

Sudarium auro pertextum depones, ego duas
Vlnas deponam serici uillofi, age asside.

D. Ut ut placet, impartire folia, uicã te certissimẽ
A. Mea est pecunia hæc, uici ludũ. Ph. nõ largior.

D 5 Acrs.

STUDENTES

Acr. Cur non? *Phi.* Pecuniam, inquam, redde furcifer.

Acr. Nō reddā. *Phi.* At ego, scelus, uicisse te nego.

Acr. Quid caussa? *Phi.* Non aperte lusisti, sed subdole.

Composuisti chartam, et folium ē medio subtraxisti. Dein

Clam q̄, non placuit sub mensam demisisti impus

Atq; en iacet adhuc sub pedib. tuis quare pecuniā

Redde. *Acr.* At non reddam, medium licet discepsferis.

Ph. Hoc pugione te pungam, nisi reddas pecuniā.

Acr. Ut lubet, ego itidem faciam, robur experiar tuum.

Proh facinus indignum trucidor heu miser.

Acolaste subueni, qd cessas? *Ac.* Proh, tātū scelus

In alienis ædibus admittere? non pudet

Tantas turbas sub noctem dare? *Acr.* quid cessas? uindica,

Trucida. *Ac.* Sublimem rapiāt omnes te demones.

An leue crimen putas tantam uim facere in aliena domo?

Mox amoue te hinc, aut fustibus eijciam te foras.

Hanc pro meis meritis nunc gratiam rependitis?

Ph. Quid tibi uis? nō me terrebis seuis dictis tuis.

Iā pugnus hærebit tibi in malis, nisi os cōpresseris.

Myf

COMEDIA.

Mis. Quid agis Philosthasti non deceat tumultuari
in edibus

Alienis, nã capitale est facinus. agè domũ ibimus.

Deducam te usq; ad contubernium tuum

Per hanc plateam, est enim quàm ceteræ multo
tranquillior.

Sed ecce ingens cerdonum multitudo nobis obuiã

Venit uociferãdo. Cer. Ba ba bu Ph. Vix duo sunt
tace.

Mirum spectaculum uidebis, hos agemus in fugã.

Canes enim qui uehementer latrant, mordent mi-
nus.

Colax ad dexteram concedito, tu istinc Misspole

Aditum interclude, ne qua pateat his fuga.

Horrendum clamitans, ego stricto hos ense perse-
quar,

Tanquã prædam in casses agam, uos sternite

Eos ad terram, intellexistis me? Col. Bene.

Cer. Ba ba bu. Phil. Ho ho ho. Cer. Heu heu incre-
mes cedimur.

Col. Satis dederunt pœnarum, conijciamus nos in
pedes.

ACTVS III. SCENA III.

Philomates.

Trimetri.

V Su tandem quotidiano iam comperi,

Verè

STVDENTES.

Verè dixisse Homerum, qui quàm plurimos
 Dissimiles patrum dixit esse filios.
 Plures peiores, meliores paucissimos.
 Cuius rei clarissimum exemplum Acrates
 Et Acolastus præbent, qui cuncta dissipant,
 Quæ patres uix summo labore & maximis
 Sudoribus congesserunt. Sed incidit
 Vetus sermone uulgatum prouerbum:
 Tenax requirit prodigum, & dum attentius
 Omnia perquiro, uideo: quando altissimus
 Sit Parnasus, & adhuc angusta semita,
 Sentibus innumeris & spinis obsita,
 Saxosa, & non nisi per sudorem peruia,
 Ad quam monstr. a aduigilant aspectu pessimo,
 Quæ ascendentes non admittunt, sed auocant.
 Voluptas, paupertas, prauum consortium.
 Quamuis sublata uoce Pierides uocent,
 Et monstrent laureos licet ramusculos.
 Circumueniri multos his monstris, quibus
 Dum dant operam, à studijs se totos segregant:
 Quod contingit meis quoq; conteraneis,
 Qui dum nimis libidinibus obtemperant,
 Remiserunt Musis & Phœbo nuacium.
 Ad hos igitur, si sint domi, me conseram,
 Ut in uiam reducam & redeant ad frugem.
 Sed cecum Acolastum uideo.

ACTVS

COMEDIA,
ACTVS III. SCENA V.
Acolastus, Philomates.
Trimetri.

Salue plurimum.
Oportune quidem uenis obuiam.
Sed ubi est Acrates? Acol. Domi est, egrotat palle
lulum
Phi. Egrotat? quo morbo? letali forsitan.
Aco. Non arbitror. Phi. Verum unde exortus tam
cito
Inualuit morbus? fortasse aliquantò bibit
Largius. Aco. Ego hercule ignoro. Phi. Non est q̄
tegas,
Rem noui à principio. Sed mirari satis
Non possum, cur istos sectere gurgites.
Cur istis te adiungas, quare commercium
Habeas cum perditissimis nebulonibus,
Qui non honestatem, non pietatem colunt.
Ac. Heri ad me ueniebant, quare ego pro uiribus
Satis prelixè tractabam. Phi. Miserrimum,
Eò nunc rem redisse, ut si cui bene uelis,
Hunc multis nisi mox poculis imebries,
Amicitie disrupta dicam fœdera.
An patris uerba tibi exciderunt tam citò
Quibus monebat nos, ut scis, ne talibus
Adhæreremus, qui bonarum ab artium

Studijs

STVDENTES

Studijs nos abstraherent, & prauis moribus
 Vitam nostram inficerent, morati pessimè.
 Videbis in quæ te incautum trudent mala,
 Postquam satis blandis uerbis te elegerint.
 Ac. Quòd si non fecero, Timonem me appellitāt,
 Aut philosophū. Ph. Dicant, permittite, quæ uelint:
 Nam nulla fides est, nec iusti obseruantia.
 Quos coram cernis & putas esse optimos,
 His minime fide, nam sunt peruersissimi,
 Qui te apud alios illudent, quamuis plurima
 Coram & uitam promittant pro te fundere.
 Nam tales præditi sunt lingua duplici,
 Mel & uirus spirant uno ore & halitu.
 Ac. Non arbitror, nanq; horum perspexi fidem.
 Phi. Fidem? qua in re? quòd est letali uulnere
 Ab his Acrates confossus? egregiam fidem.
 Quòd temet ipsum ferme ciccissent domo?
 Aco. Non est letale, uix mucrone paululum
 Perstrinxit. postquam multo esset uino obrutus.
 Phi. Vide quid agas, non homines huius tēporis
 Tam citò cognosces: quin etiam centum salis
 Si modios cum nonnullis hinc consumpseris,
 Vix ingenium cuiuslibet perspexeris.
 Crudeles sæpè serpentes sub floribus
 Latent, & spinas sæpè quoq; rosæ occulunt.
 Ac. Non possum me planè ab hominibus seiungere,
 Neg

C O M O E D I A.

Nec pater unquam interdixit, ne bonos mihi
Amicitia adolescentes adiungerem,
Et omni demererer benevolentia.

Phi. Amicitia inter latrones? Aco. Proh Iupiter
Tua quid interest? quid consumpsero,
Id fiet de meo. Phi. Consume, non moror.
Sic sunt nunc homines, qui cum sibi non consulant,
Alios bene monentes tamen non audiunt.

C H O R V S T E R T I V S,

Qui uis ingenuis labore magno
Eniti studijs, ad astra clarum
Nomen tollere, foeminas uenustas
Et ludos, epulasque sperne lautas.
Incautos iuuenes tria haec inescant,
Atque ad plurima probra dant fenestram,
Et gignunt odium nouem sororum,
Obnixè studijs adherere honestis.

A C T V S III. S C E N A I.

Euprositus, Eleutheria.

Senarij.

A In uerum esse, quod nobis absentibus
Vitium sit oblatum (me miserum) filiae?
Eleu. Sic est. Eup. Quis fecit? Eleu. Acolasi. Eup.
Nullam fidem

Esse

STVDENTES

Esse in mundo, proh Iupiter, heu iniuriam,
 Vix sum compos mentis, sic ebullit cruor
 Circa cor, atq; ad iram mentem concitat.
 Si mihi scelestus nunc daretur obuiam,
 Hunc ensem in costas adigerem ui maxima,
 Et hanc uiam cerebro miseri conspergerem.
 Vir es Acolaste, gessisti te fortiter.
 Imbellem debellasti uir puellulam:
 Pudicitiam eripuisti: age, te mihi obuiam
 Offer, conceptam merito hanc in te irā euomam.
 El. Dedit iusiurandum se ducturum domum,
 Quare efferuescentem iram, mi uir, comprime.
 Placuit puellae species adolescentulo,
 (Pudicitia cum forma agit nam litem maximam)
 Calcaria addidit amor, locus & occasio.
 Amicè agendum est cum adolescente & leniter
 Voluntas uirginis adfuit, & humaniter
 Fecit, persuadebo hominem, & accedet mihi
 Ut ducat uxorem, noui tractabile
 Hominis ingenium, per seruum accersi iube.
 Eup. Dromo, accerse Acolastū ut mox ueniat huc
 rogo.

ACTVS III. SCENA II.

Acolastus.

Scanzontes.

Quidam

COMEDIA.

Quam nunquam, Dij immortales, secūda res
 In amore perueniunt ad exitum letum,
 Grauis quin luctus hunc sequatur à tergo.
 Meo malo nunc etiam intelligo demens,
 Amor cur captus lumine, & puer cur sit.
 Nam sepe prudentissimos facit cecos,
 Et tanquam pucros nil sapere: quod expertus
 Meo malo iam sum, periculis qui me
 Tot obieci, cecus & infans, nihil cernens
 Futurum, & qui finis amorem hunc sequi posset.
 Atq; adco tot lubens angustijs memet
 Inuolui, ut inde me expedire non possim.
 Compressi uirginem, quæ nunc gerit foetum:
 Fidem dedi, me ducturum domum dixi.
 Quæ res sic me excruciat, ut nihil supra.
 Huc illuc impellor, tanquam in mari nauis,
 Procellosi quando ineunt prælium uenti,
 Ut nesciam miser, quid me futurum sit.
 Ducam uerò? pater obstat, qui modis miris
 Me tractabit: quid dicet? num puellas ut
 Vitiare, huc te misi? an ut bonas artes
 Perdiceres? probatis moribus uitam
 Informares? an non hæc antea prædixi?
 Quando uides Philomathen sic inherere
 Amori? qui quoq; monere debebat
 Ut non tam turpiter substantiam nostram

E

Sine

STUDENTES

Sine tuorum studiorum perdes fructu,
 Penitus ignoro quid respondeam patri,
 Non dicam pietas, æquitas, amor, leges,
 Fides, religio, Deleastiæ agunt causam,
 Atq; ad eò inuitum me impellunt, trahunt, cogunt,
 Minantes poenam si non duxero, ut fas est.
 Quibus si aduersarer uel reluctarer,
 Essem dignus cui tellus hisceret uiuo,
 Et uelut Amphiarum absorberet Argium.
 Quid nunc restat, nisi ut de monte præcelso
 Me præcipitem, aut latebras animæ ense perquiram?

Tam me circumuallant angustiae multae,
 Mori ut malim potius, quam sic frui uita.
 Sed hanc dū in uiuis fuero à me abstrahet nullus,
 Quæ mihi suum misera concedidit corpus,
 Non deseram, decreui, sed domum ducam.
 Quare ad patrem me conferam puellæ, quæ
 Veretur ut sim ducturus, & ut expurgem
 Me, ipsaq; flēs iam dudum meam fidem implorat,

ACTVS III. SCENA III.

Euprositus, Eleutheria, Acolastus,

Octonarij.

Qua fronte, quo ore absentibus nobis es dis-
 sus carnufex,

Domum

COMEDIA.

Domum nostram contemerare, & notam forme
sam inurere?

Vix me cōtineo, quin tibi mox manibus in crimes
inuolem,

Et discerpā, Threiciæ mulieres ut uatē Oeagriū
Qui nunc familiam nostram asperseris tam turpi
infamia.

Vt stas? ubi pudor? ubi uerecundia? quid ais, heus
tu furcifer?

Acol. Audi uerbum unum, peccaui fateor, ueniam
supplex peto.

Eup. Veniam? qui facinus Phalaridis tauro dignū
commiseris.

Num me ludibrio habes? Acol. Non ueniam cupio
ut uellem auertere.

A me culpam, sed ut furibundam isthanc iram cō-
pesceres.

Factum quod est, infectum reddi non potest, ad
optimam

Quin potiūs partem confer: forma, ætas, amor,
ad id me impulit.

Amor quid possit nosti, cuius non supremus Iup-
piter

Potuit uel tela uel faces à se ardentem auertere.

Agè dehonestauit puellam, maximis honoribus

Eandem afficiā, in uxore ducā, quod fiat auspice

E 2 Dco

STVDENTES

Deo precor: ab hac, dum uiuā, me nemo nisi mors
abstrahet.

Hanc mihi selegi præter ceteras, cum qua ætatem
exigam.

Quapropter desine succensere, amorem et ætatē
uides

Amborum. Eu. Si non feceris cogam te iure & legi-
gibus.

El. Hanc mi fili, ut scis, unicam tantummodo ha-
bemus filiam.

Solatum senectutis nostræ cuius tu flosculum
Decerpisti, quā si nō duxeris, mox uitæ terminū
Pones. quare per hoc caput te obtestor, ne nos de-
seras,

Habebis dotē amplissimam, & dum uiuam, omnia
plena manu

Ad uitam suggeram, misereat te senectutis meæ.

Acol. Ne lachruma dum spiritus alit hæc animā,
nunquam uos deseram.

Et citius cælū flores, aut tellus producet sydera,
Quam uel casus acerbus, uel grauē aliquod infor-
tunium.

Deleat hisam eripiat mihi, & ab ea me uiuum se-
greget.

Sed conferam me nunc domum, idoneum sum nunc
Etis nuncium,

Per

COMEDIA.

Per literas hac de re certionem facturum patrem.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

Danista, Acrates.

Trochaici, Tetrametri, Catalectici.

A Crati decem nuper credidi uicenos aureos,
Et iam constitutus effluxit soluendi terminus.

Quapropter fugitat meum conspectum, nec mihi
obuiam,

Quod sensi, uenit: sed mox me uiso in aliam conijcit
Sese plateam. quare si mihi nunc daretur obuiam,
Compellarem. nam mala nomina saepe compellenda sunt.

Hisce sunt homines nostra aetate exornati moribus.
Ut nisi quod tuum est repetas, non sponte sua tibi
redderent.

Vel si quis quid reddit, magna est huic agenda
gratia.

Adeo ut ipsa fides irata hinc ad Deos secesserit,
Et perfidia emissa ex inferno, cunctos inuaserit.
Eccum quem quaero, sequar mox a tergo, ne se occultat

Aliorsum me uiso. heus bone uir, quando reddes
debitum?

Ac. Debitum? quid? Da. debitum. Acra. quantum?

Da. uicenos aureos.

E 3

Acr.

STVDENTES

Ac. Quando mutuo dedisti? **Da.** nescis? ah homo
impudens:

Denos tibi dedi, quos perdidisti nuper alca.

Ostiduo post iterum denos, quos dederas meretrice
tricula,

Et chirurgo, quod curasset uulnus in conuiuio

Acceptu, fucūq; quo te nūc meretrix donauerat

Cū tecū cubaret, ad minimū integros mēses duos

Quare redde quod debes, aut rem ad Rectorem
deferam.

Acr. Non abest multum, quin hoc in luto te pro
uolucem.

Quod me cōpellare audes effrōs in publica uia.

Nōne dixi tibi, me nuncium misisse in patriam?

Qui quamprimum uenerit, es alienum persol
uam tibi.

Dan. Quō te proripis? o effrenatam hominis im
pudentiam.

Tu facies ut nulli crediturus sim pecuniam.

Acr. Quid nunc comminiscar? aut quam nunc im
tendam fabricar?

Vt patrē argento emungam, atq; huic ut persol
uam debitum?

Dicam me dimidium penē annū correptū lurida

Febre laborasse, & ita tāta cōsumpsisse pecuniā.

Si pater rem cum scortis habere me rescisceret.

Ludere

COMŒDIA.

Ludere, potare dies & noctes, ferret grauissimè.

ACTVS IIII. SCENA V.

Eubulus, Philostorgus.

Septenarij.

Philostorgū exoptarē nunc mihi dari obuiā,
Sed ipse exit foras, conueniam, & queram
quò uelit.

Ph. Te querebam: salue. Eu. Et ego te. Ph. Cur
frontem contrahis?

Eu. A filio allatæ sunt mihi literæ, in quibus
Scribit se Euprositi cuiusdam uitiasse filiam,
Atq; ab eodem cogi, ut ducat uxorem, legibus.
Quæ res aîm meū adeò excruciat, poti⁹ ut mori
Malim quàm uiuere, Vtinā mors in primo limine
Vitæ extinxisset te, ne mihi causa dolorem fores.
Acolaste, Acolaste, quàm sepe monui fideliter,
Ne perditis adhereres pessimè consortijs,
Nèue sineres blanditijs te capi muliebribus.
Id quod timebam non sine dolore meo contigit.
Quā iniquè est cōparatū, ut hi, quibus sunt filij
Obtēperantes, & morigcri, his permittāt mihi,
Et largiantur pecuniam quoq; parcissimè:
Nos uerò, qui quodcunq; illis lubet, concedimus,
Plerumq; habeamus filios quàm perditissimos.
Nunc demum sentio, pecuniam & licentiam
Esse adolescentulorum corruptelam maximam.

E 4 Sed

STVDENTES

Bed utinam aut filius aut ego è uiuis excederem,
 Ne nebulonem uiderem post hac impurissimum.
 Verum, si mihi dabitur in cōspectum, pessūdabo,
 Nihil ne de tuo noui audiisti filio?

Ph. Nihil, nisi quòd scribit febre laborasse se diu:
 Vicenos aureos petens sibi ut transmitterem,
 Vtpote, quos curādo morbo hoc illic insumpsit
 Non igitur filium sinceris uxorem ducere?

Eu. Nō hercle faciā, quin meis manibus occiderē.
 Potiūs quān ut hoc homini impurissimo permit-
 terem.

Phi. Quid ergo facies? Eu. quid? rogas? cras quan-
 do illuxerit (nes?

Dies, iter ingrediar, ut ad ipsum proficiscar: te
 Tu, si uoles, poteris uadā mecum. Phi. rectē mones.
 Abi domum, & quæ sunt necessaria ad iter, parādo

CHORVS QVARTVS.

Peius haud quicquam muliere uiuit,
 Nam uehensō uomit ore flammam,
 Et quibus fallat iuuenes tenellos,
 Retia ponit.

Spirat emittens uelut Aetna flammam,
 Perdat ut stultos miserosq; amantes.
 Hanc preccor pestem fuge qui nouena
 Numina queris.

Actus

COMOEDIA.

ACTVS V. SCENA I.

Acolastus.

Trimetri.

Postquam delusus esset ab Ate Iuppiter
 Hanc criminibus arreptam deturbat caelestis,
 Nec unquam diuorum fruitur commercio:
 Verum homines intergreditur ueloci pede,
 Calamitates & caedes miscens maximas.
 Eadem mihi nunc mille rixas seminat.
 Hic uirginis pater, ex parte altera meus,
 Mimantur mihi Geticis extrema affectibus,
 Alter si non, alter uero si duxero.
 Omnia sunt plena, quomodo me uerto, angustijs.
 Tot me circumuallant miserum molestiae,
 Ut nisi me Deus eripiat e tantis malis,
 Ad extremam infelix redigar insaniam.
 Audio patrem aduenisse. hic sunt mihi iurgia
 Parata: quibus, heu mihi, iam tractabor modis.
 Sed ad Litas Iouis me uertam filias,
 Quae tardis & lentis sequuntur passibus:
 His supplex ero, uerbaque dicam precantia,
 Ut me uelint eripere e tantis cladibus,
 Infelici qui coepi amare sydera.
 Lita, Lita, seruate miserum uestra ope.
 Ad uos uenio consilium auxiliūque expetens,
 Approperate citis gressibus. si uos mihi

E

5

Auxi-

STUDENTES

Auxilium denegatis, perco funditus.
 Si scissem ex hac re tot lites, tot iurgia
 Mihi futura, nunquam patrassem miser.
 Beatus ille, qui procul ab his uinculis,
 Sedulo uacare potest ingenuis artibus.
 O si reuerti elapsa possunt tempora,
 Nunquam me tot curis incautum inuoluerem.
 Rectè dictum est, damnosas esse foeminas,
 Bonas malasq;. Nam quantumuis castitas
 Laudetur Penelopes, tamen procis fuit
 Exitij causa, quos Vlisses sustulit.
 Et Asiae toti dedit exitium Tyndaris:
 Sic mea Deleasthisa mihi peperit maximas
 Rixas. Sed ad patrem meum me conferam,
 Ut audiam num hac de causa succenseat.
 Mens herclè presagit mihi infortunium.
 Sed ni fallor, uideo patrem huc accedere.

ACTVS V. SCENA II.

Euprofitus, Eleutheria.

Trochaici, Tetrametri,
 Catalectici.

A Vdm' uxor, nū fuit hodie hic Acolastus?
 El. Non arbitror.

Eup. illud timco, ne effugiat, neue aliorum se
 conferat.

Quam suspicionem parat mihi, quòd semper pro-
 crastis

COMŒDIA.

Crastinat,

Ei quòd rarius nūc huc aduētat solito. El. ne timē
Ingenuus adolefcens est, nō faciet, cōcepi bonam
Spem sed fortasse ad cōenam ueniet. Eu. Igitur cōe-
nam para.

Ego paulisper in forum prodibo, nū quid sit noni
Auditurus, cuius nostra secula sunt plenissima.

ACTVS V. SCENA III.

Eubulus, Acolastus, Philostorgus.

Tetrametri, Iambici,

Catalectici.

E Ho bone uir, hodie faciam ut scias quanti
pater sit

Faciendus. nō impunē feres quòd uitiaſti puellā,
Et candem me inuito uis ducere in uxorem ſce-
leſte.

Aco. Pater, da ueniam, qua ſo pater. Ph. non te di-
gnum facis. Eub. quid?

Phi. Occides filiū? Eu. morietur. Ph. il. ah ſeui-
re noli.

Aco. Hoc eſt eſſe patrem? Eub. atq; hoc eſt eſſe fi-
lium? Aco. miſer ſum.

Phil. Eubule, non herclē ſinam ut facias me præ-
ſente cædem.

Cedo, nūm tu tam facile potes animum exuere
paternum?

Eub.

STVDENTES.

Eu. Non exuerem patris animum perfricta fronte
quod me

**Patrem non agnoscit, cuius dictis meritò obsecun-
det.**

**Scis quo pacto ab ineunte ætate mihi cõtrariatus
Et tergiuersatus sit? qui me inuito patre ducet
In uxorem istam meretricem, non sine dedecore
summo,**

**Cùm non obseruet stipes quantæ insidiae sibi stru-
antur.**

**Quæ nemini obtrudi possunt, inescant sic amâtes,
Ut quas uitiauerint, in uxores ducant easdem.**

Ante aliquot annos si duxisses uxorem, uir esses.

**Vide ut stet, quàm nullum edat ingenui signum
pudoris.** (sit

Agè, accerse Euprofitū, uidebimus quo iure pos-

Tibi nubere, sui ipsius prodiga cùm sit pudoris.

Vel potu uel cibo porrexit huic meretrix amorē,

**Adeò est submersus in amore, ut non abstrahi in-
de possit.**

Phil. Humanius age, uix enim ut non ducat obtis-
nebis.

Eubu. Aspera uerba nihil si proficiunt, quid lenis
mouerent?

Sed nisi fallunt oculi, procul uideo istos aduenire.

Actus

COMOEDIA.

ACTVS V SCENA III.

Euprositus, Acolastus, Eubulus,
Philostorgus.

Senarij, Septenarij &
Octonarij.

ITan' dicis te tam impotenti esse à patre.

Animo tactatum, & nolle tu ducas filiam
Meam, quam ui tute, ut nosti compresseris?

Aco. Sic est, & si non adfuisset Acratus
Pater Philostorgus, necasset me satis
Crudeliter, paterni oblitus muneris,
Sed expectant nos, accedamus ocius.

Eup. Est ne ille tuus pater, qui dextram tenet?

Aco. Ille est, promissam barbam qui mulcet manum
Qui cogitabundus declinat in terram caput.

Eup. Accedam & alloquar: Saluete plurimum.

Phil. Habemus gratias. Eub. age bone uir tu coges
filium

Meum, ut ducat gnatam tuam? quo iure? quibusue
legibus?

Eup. Huius regionis: nanq; apud nos cautum est, si
quis uirginem

Vitiauerit, ducat eadem, aut capite poenam luat,
Quare si non uult, ego procedam iure & legibus.

Eub. Egregiam legem, quæ fenestram patefacit
libidini.

Nam

STVDENTES

Nam si quis habuerit domi maturas filias,
Ita ut nemini easdem poterit obtrudere,
Hac ratione in nassam pelliceret adolescentulas
Rerum imperitos, ut uitiatas ducerent.

Atq; sub honesto posset lenonem agere nomine,
Et peregrè proficisci, ut maior sit his occasio.

Quin uirgines sunt uigili adseruandæ custodia,
Arcendæ à iuuenum crebra consuetudine.

Eub. Duram profectò mihi demandas prouinciã,
Siquidem mallem suum esse custos potius, quàm
uirginem

Hanc custodire, sui quæ esse custos non potest.

Eub. Veterator. Eub. Hè quid dicis? Eub. Dicebã
gnatum meum.

Tuam non ducturam esse filiam. Eub. Quibus ra-
tionibus?

Eu. Nam filius uicesimum quintum cùm non exo-
cesserit

Annum, sui iuris non est, nec quicquam sine pa-
rentibus

Suscipere audet, ne minimum, non dicam quòd
matrimonium

Contrahere possit inuitis parentibus

Quare tuam gnato meo locare filiam

Non poteris. nec debes, cùm mihi subiectus sit ad-
huc filius.

Eub.

COMEDIA.

Eub. Igitur infamiam qua me, domumq; meam
asperfit, feram?

Non herclè faciam, quin potius omnia mea bona
largiar

Iuris peritis, quàm hoc ut ferat inultū filius tuus.
Qui cum possint citra negotium ex mala causa
bonam.

Facere, ex bona poterunt uel optimam. Cedō,

Tūne æquo animo laturus esses, filie tue

Si quis stuprum inferret? Eubu. Ego non factum
probo.

Sed quare admisit illū? cur nō stulta à se repulit?
Adolescentes enim non tam sunt in crimine quàm
uirgines:

Quippe quòd hi non secūs ac canes sagaces in-
quirant feram,

Quam uisam prosequuntur, apprehensam mor-
dicus tenent.

Eub. Cur non reluctata est pudicitie exemplar
Lucretia?

Perinde quasi possent imbecilles uirgines uiris
Sese opponere. Sed cum non æquitati apud uos
sit locus.

Vobiscum stricto iure agā, & hunc in ius trahā,

Vt si noluerit, ut dixi, pœnam capite luat,

Iuxta leges nostræ regionis, et instituta publica,

Phil.

STVDENTES.

Phil. Eubule, iniquus es nimis, nō approbo, æquū
postulat.

Nam præstat has leges seruari, ne data improbis
Ansa peccandi, in quasuis irruant innuptas uir-
gines.

Præterea non est quod causêre. nam pater
Vir est probitate fidei, non infamis crimine
Vllo, diuitijs polleas: ipsa uirgo, præterquàm
quòd est

Formosa, uitam egit pudicè & duriter,
Ut tota ciuitas testatur, quæ clamat scelus
Infandum admisisse hunc, & quouis supplicio di-
gnissimum.

Insuper amor, æquitas, religio causam agunt.
Amor quidem, quòd si hunc ab illa segregaueris.
Actum est de uita & salute filij tui:

Siquidem sibimet ipsi asciscet uitæ periculum.
Porro æquitas, quia æquum est, si quis quicquam
asperferit,

Abstergat ut idem. Postremò religio quoq; monet
Iusiurandum sanctè esset seruandum, quo te deum
xeris.

Ac. Pater si me uiuum uis miserum, ab hac ne me
abstrahere.

Eub. Habeas, ualcas, oblectes te cum illa. Ac. Sine
te exorem pater.

Eub.

COMEDIA.

Eub. Age duces. Acol. O lenissimum patrem, nunc
tegeram in sinu.

Eub. Dotem dic Euprofite. Eub. Dabo quingen-
tos aureos.

Eub. Placet, eamus nunc intus, ubi reliqua cura
bimus.

Si quæ supererunt: duc nos in domum tuam.

Eub. Fict, sequimini. Phil. Mox sequar, prius ad
gnatum me conferam.

Cui denumerabo argentum, quo debet. Eub. Se-
quere. Eub. sequar.

ACTVS V. SCENA V.

Acolastus, Acrates.

Trimetri.

Non possum me tantis explere gaudijs,
Quod in portum è tam turbulentis flucti-
bus

Sim delatus, mareq; iam conquieuerit.

Verum quem nunc exoptem mihi potissimum

Dari, cui tam subita hæc enarrem gaudia.

Acratem uideo hilari uultu, sed peruelim

Scire, quod huic sit tam magnū oblatum gaudiū.

Acr. Quandoquidem omnia ceciderunt ex sen-
tentia,

Non possum quin frontem explicem præ gaudio.

Atq; adeo, ut ad congerrones me conferam,

F

CUM

STUDENTES

Cum quibus hunc hilarem letus transmittā diē.

Dum turget crumena (ō lenissimum patrem)

Cum non amplius erit posthac egebimus.

Aco. Conueniam: heus Acrates, quod obortum est
tibi gaudium?

Videris etenim quādam soles multō hilarior.

Acr. Ehem Acolaste, hodie mihi fortuna se dedit.

Tanto me affecit insperato gaudio.

Pater enim omnem dinumerauit pecuniam,

Quam debebam & meis dictis habuit fidem.

Nam me febre laborasse patri scripseram

Sex menses, tantamq; insumpsisse pecuniam,

Sed nescit in quos usus hanc conuerterim.

Præterea immensam argenti uim dedit mihi

In sumptus, quapropter lætitia difflo.

Sed ut se res habent tuæ? dic obsecro.

Acol. Deleasta hinc datur mihi nuptum, atq; nuptio

Parantur, quocirca nunc res est in uado.

Pater iratus cum Euprofito iniuit gratiam,

Cui se totum dedit, quem summè diligit.

Eamus intro, hunc hilarem sumemus diem.

Non est quod expectetis, intus nuptie

Celebrabuntur, uerum ualcte & plaudite.

CHORVS V.

Stagnans uelivoli maris

Præsent

COMŒDIA

Præsentem hominum reddit imagines,
Quando carceribus domat
Frates nymphi feros Hippotades ferus?
Sic comœdia splendida
Emendat uitium, detegit malos
Mores, edocet optimos,
Vt uitam instituas in melius, monens.

EPILOGVS A M,
CHRISTOPHORO COR-
nero additus.

Felicitatem uobis maximam precor,
Qui fabulam hanc spectastis que pulchrè
docet,
Quibus sint præditi studijs & moribus
Iuuenes, bonas qui tractant literas, licet
Id non agant simili cura atq; industria.
Sed scire uultis quid sit, & admiramini,
Quod cernitis me quoq; nunc prodire iuuenem,
Et has agendi partes sumere ultimas.
At cur ego huc ueniam, non multis eloquar:
Petis mihi saltem pauca dicendi locum.

F 2

Hec

EPILOGVS.

Hæc nanq; dicam, uestris quæ sunt moribus
 Voluntatiq; non inconuenientia.
 Vester facit candor, probitasq; maxima,
 Atq; animus illius, qui ludos hos facit,
 Poeticum ut chorum uestræ custodie
 Meis, quibus possim, commendem uerbulis,
 Comœdiæ quoq; dicam quam sint utiles,
 Et hæc recens quid spectet fabula.
 Sed gratias uobis habemus plurimas,
 Ad scenicum hoc quòd uenistis spectaculum.
 Requirit hoc uestra bonitas & æquitas,
 Boni ut faciatis studium hoc æquanimiter,
 Honoris quod uestri causa suscepimus.
 Nam quo magis bonas amatis literas,
 Hoc mage studete iam nouis laboribus.
 Quapropter auditores ô clarissimi,
 Rogamus omnes pro uestra sapientia,
 Et singulari uirtutis præstantia,
 Seruate Musas hoc tam misero seculo,
 Easq; defendite, quæ nil auxiliij habent.
 Videtis enim quot osores nunc perferant,
 Quorum furor ut per totum mundum seuiat
 In hos, quibus fauent Muse castissime.
 Quis negligit nunc contemnere tam sanctas lites
 Quibus reguntur orbes mundi nobiles?

Quis

EPILOGVS.

Quis est, cui non placeret potius barbaras
Gentes & audaces sequi, quam literas?
Quos non mali rudesq; patronos habent?
At non miseri, qui summas res amplectimur,
Et qui uitæ studemus innocentia,
Contemnimur, negligimur fermè ab omnibus.
Vos ergo nos omnes amate benigniter,
Et facite ut studium hoc nostrum semper floreat.
Hoc uestra requirit dignitas & gloria.
At tu iuuentus literis dedita sacris,
Chori Musarum nobilis docta asseda,
Comœdias ama, sequere, admirareq;
Audi, doce, fac, agè, laudeq; multa uehe.
Hoc etenim qui facit, uidere dicitur,
Humana uita quam sit multis obruta
Molestijs, crucibus, fortunis & miserijs.
Incertus ut casus regat prope omnia.
Sunt etenim spectaculum uitæ huius comœdia.
Quæ imitantur & referunt mortalium omnium
Conditiones, mores, studium & uitæ modum.
Errata singulorum tangunt, uitiaq;
Et quemlibet monent suo de munere.
Si quid sequi uelis, sequendum quod putes:
Vitare si quid, huc peto mentem dirige.
Si scire uis, quid agat senum prudentia,
Si nescis ætatis florem quid deceat, aut

EPILOGVS.

Dolus famulorum quam sit multus & uaser,
 Meretricum quanta sit techna & fallacia,
 Imaginem uides horum in comœdijs,
 Quas elegancia præstans Terentius,
 Et salibus gaudens Plautus edidit uetus.
 At cerne quid fiat nostro nunc tempore,
 Quo non minus uigent bonæ res quam antea,
 Quo iuuenis elegans datus poetice
 Prophanis non tantum studet comœdijs,
 Sed & sacras historias lubens edocet,
 Ac scenicis soccis uult reddere bonos
 Viros, ad pietatis studium adducere.
 Quod et noster nouus Comicus hic præstitit,
 Rem non nouam, sed ætate hac ualde utilem,
 Cum dulci spectandam dedit spectaculo.
 Videtis istos inuenes hoc in circulo,
 Illis & adiunctos parentes optimos.
 Qui cum uellent eos summam operam literis
 Nauare dulcibus, & fieri quoq; bonos,
 Mittunt ad litteratos & celebres uiros,
 Nec maximis quidem parcentes sumptibus:
 Ipsi sed partim susceptam ingressi uiam,
 Ad quam uolunt metam ueniunt feliciter,
 Et doctiores facti laude maxima
 Domum patris repetunt, ut Philomates probus.
 Acolastus autem & Agrares numinis datis

Parentibus

EPILOGVS.

Parentibus fucum faciunt mirabilem,
Præ se ferentes studiosorum nomina,
Sed interim se dant, heu, turpi luxui,
Et nil minus bonas quam curant literas.
Ludis student, turpes atq; colunt sceminas,
Perdunt dies in poculis & otio.
Nomina faciunt æræq; multò grauant suos.
Tandem domum redeunt nulla arte præditi,
Et sunt suis grauis crux & molestia.
Sed nos sciamus quæ sit nostra functio
Cui Deus pater præfecit singulos,
Curemus ipsam studio & maxima fide,
Nil hesitantes quim Deus ter optimus
Nostros sit adiuturus conatus ita,
Vt se receperit facturum sedulo.
Sed hæc boni consulite quæ dixi modo.
Nam musicus nunc aliò ducitur chorus,
Vos interim belle ualete & plaudite.

FINIS.

F 4 ORNA-

ORNATISSIMO VIRO
DOMINO CHRISTOPHORO
Corncre S. D.

CVM sepiſſimè fiat mētio iudicij Paridis in
Poetis, quod nusquam abſolutè deſcribitur,
arbitrabar mi Corncre, me rem nō ingratā factū
vumijs, qui lectiōne Poetarū ſe deditiſſet ſi car-
mine illud ipſum pertexerem, ſicut in dialogis Lu-
ciani legitur. Et quamuis ſit materia per ſe iucū-
da, tamen etiam ualdè frugifera eſt, cū ad intelli-
gendos Poetas, tū ut ex hoc figmento patefieret,
quomodo ex parua ſcintilla magnum incendium
conſletur. Nam uerè ex hoc iudicio bellum decen-
nale ante Troiam exortum eſt, in quo et tota ferè
Asia uaſtata eſt, & multi uiri fortes occubuerūt.
Ita rectè de Eride Homerus ſcriptum reliquit:
Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturq; ſolo & caput inter nubila condit.
Ac ſi quis hitoriam noſtrorum temporū conſide-
raret, magnos etiā tumultus ex re leuicula exti-
tiſſe animadueneret. Has autem primitias tibi di-
tare uolui, qui hoc genere ſtudij mihi dux & au-
thor fuiſti. Quare hoc qualecunq; grati animi er-
ga præceptorum munuſculum ſuſcipito, &
æqui boniq; conſulito. Valete.

Iudicij

IVDICIVM PARIDIS.

VNdc sit orta trium discordia seua Dearū,
Iudiciū & Phrygię, dic agē Musa, uiri,
Quinquaginta senex fluitantia numina Nereus
Dicitur in magno progenuisse freto,
Inter quas Thetidis fuerat pulcherrima forma.
Esset uē à multis sepe petita procis.
Iupiter haud tepidas etiam sub pectore flammās
Sensit, & ingenti torsit amore Deam.
Et nisi tam uehemens tenuisset causa Tonantem,
Sumpsisset niuei cornua sepe bouis.
Nam Protheus olim Thetidi prædixerat uide,
Infantem paries, qui patre maior erit,
Ergo ne maius quicquam Ioue mundus haberet,
Peleus assequitur gaudia tanta thori,
Peleus magnanimi genitor prædiues Achillis,
Cuius in imperio Thessala terra fuit.
Qui mox regali conuiuia splendida luxu
Instruit, æquorie lætus amore Deæ.
Et uocat ad tantos hymenæos omnia celi,
Omnia & undisoni numina magna maris.
Et quoq; Naiadas omnes, omnesq; Napeas,
Imò & Apollinei numina sancta chori,

I V D I C I V M

Letifico resonat plausu domus inelyta Peleia
 Et dant letitia plurima signa nouæ.
 Hic certant cyathis illic crinitus Apollo
 Pulsat inauratæ fila sonora lyre.
 Quin etiam ad citharam diuina uocè canentes
 Aetherei cantant dulcia furta Iouis.
 Sola sed hinc aberat rigidi germana Gradiui
 Spargens in magnos prælia sæua uiros.
 Vulgus Erin dicit, quæ quãuis paruula primo cæsi.
 Mox tamen extollit sydera ad alta caput.
 Indignata grauem concepit mente furorem,
 Cur nihili fio? cur ego spernor? ait.
 Ergone frustra contemnar? tristia letis
 Miscebo, et rixæ dira uenena seram.
 Dixit, et in turbam pomum coniecit ouantem,
 In quo, quam duxit, scriptio talis erat.
 Hesperium hoc pomum, quæ formæ laude suprema,
 In toto cœtu dicitur esse, ferat
 Hic Venus et Pallas, cumq; his Saturnia Iuno
 De forma subito iurgia magna mouent.
 Et mox Iuno Iouem uerbis affatur amicis,
 Auribus arrectis cætera turba stetit.
 O qui summibus gaudes rex magnæ trifulcis
 Discute iudicio iurgia nostra tuo.
 Nunc uenit in dubium nostræ præstantia formæ
 Quæ consors casti sum tibi facta thori.

Præter

P A R I D I S.

Præripere hanc laudem conatur caesia Pallas,
Insidias nobis & Cytherea struit.
Quæ tibi nunc igitur fuerit pulcherrima uisa,
Huic pomum poteris tradere summe pater.
Dixerat, & cunctis ingens est murmur obortum,
Iuppiter hæc imò pectore uerba dedit:
Non ego tam magnas possum componere lites,
Nec sunt arbitrij iurgia tanta mei:
Nam nos ex æquo summo complector amore,
Ut meritò formæ præmia cuiq; darem.
Quare ueloci proles Cyllenia cursu
In Phrygiam tristes ducito, nate, Deas.
Inuenies Paridem gelidis in uallibus Ida
Præbentem bobus pascua læta suis,
Is dirimet quæ uerè quæat pulcherrima dici,
Is formæ iudex commodus esse potest.
Dixerat, & blando loquitur Venus aurea risu,
Non metuo, Momo iudice, chare pater.
Hic Iuno subitam mox excandescit in iram,
Et tales duro protulit ore sonos:
Nos etiam rigido nil iudice Marte timemus,
Qui tecum solus sæpè cubare solet.
Et iam Mercurius pedibus talaria nequit,
Ad Priami iussus ducere regna Deas.
Iamq; propinquant Phrygij Simoëtis ad undâ,
Mercurius pulchrum conspicit ecce Parin.

Qui

I V D I C I V M

Qui baculo errantes cohibebat fortè iuuenças,
 Ne despergatur per iuga senta pecus.
 Ad quem cum propius uentum, Cyllenius inquit,
 Exponens summi seria iussa Iouis.
 Salue Dardanijs iuuenis Pulcherrime in agris,
 Salue, ne metuas, nam tibi pauca loquar.
 Iuppiter Aemonijs ad te me misit ab oris,
 Rex ubi connubij gaudia magna dedit.
 Quasq; uides non sunt mortali semine natæ.
 Sed sunt hîc coram Iuno, Minerva, Venus.
 Inter quas hodie contentio magna coorta est,
 Que formæ reliquas uincere sola queat.
 Et quia non possunt superi componere rixam,
 Tu iussu debes arbiter esse Iouis.
 Quapropter cuius pulcherrima forma uidetur,
 Hanc poteris pomeo significare dato.
 His ubi fatus erat uerbis Cyllenius ales,
 Vix Paris hos tremulo reddidit ore sonos:
 Me miserum, quid ais, magni est res ista pericli
 Arbitrium formæ numina ferre meum.
 Quod culpam uideo nusquam, nil displicet imò:
 Iudice me, uictrix quælibet esse potest.
 O si nunc oculos centum, uelut Argus, haberem,
 Perspicere ut cauta singulamente queam.
 Sed quia nos urgent summi mandata tonantis,
 Hæc circumspicere res peragenda mihi est.
 Ponite

P A R I D I S.

Ponite nunc igitur uestes: nam corpore nudo

Quelibet est oculis conspicienda meis.

Discedant reliquæ maneat Saturnia Iuno,

Hæc erit arbitrij maxima cura mei.

Sic fatus, uiridi ponunt in gramine uestes,

Et Paridem Iuno talibus alloquitur.

Si pari nunc nostræ fuerit uictoria forma,

Pro tanto officio munera magna feres.

Imò tuis Asiæ regnum parebit habenis.

Transcendet rutilos & tua fama polos.

Respondit pastor peruertunt munera mentem,

Non est muneribus res peragenda tibi.

Post, hanc accessit summo Ioue nata Minerva,

Quæ blando tales edidit ore sonos.

Si tua de nostra fuerit sententia forma,

Semper felici prælia Marte geres.

Semper ab hoste tuo referes uictoria signa,

Prosternes gladijs obuia quæq; tuis.

Subridens iterum dixit: nil prælia curo,

Quin potius placidæ munera pacis amo.

Postea successit pharetrati mater amoris,

Quæ loquitur tali talia uerba sono:

Si mea forma tuis steterit pulcherrima uerbis,

Non ego uel regnum uel tibi bella dabo.

Innumeris etenim sunt talia iuncta periculis,

Sed faciam ut tecum foemina pulchra cubet.

Ne.

I V D I C I V M

Ne iuvenile tuum perdas tam turpiter æuū.

Et flos ætatis concidat ante diem.

Ac sunt tuta magis Veneris quā prælia Martis,

Et fert fœmineus gaudia multa thorus.

Ergo tuis Helenam complectere suauiter ulnis,

Quæ tecum nudo corpore bella geret.

Quam genuit sumptis cygni cum Iuppiter alis

Repserat in thalamum candida Leda tuum.

Sed nunc connubio est Menelao iuncta feroci,

Qui tam formosa coniuge letus agit.

Attamen efficiam tecum ut per nauiget æquor,

Huc usq; Phrygiæ pinguiæ rura soli.

Ipsæ etiam præsens adderit, mea cura, Cupido,

Nauis ut aratæ turgida uela regat,

Ne quaeso dubita, per conscia sydera iuro,

Per Stygæ, quam cuncti Dijsq; Deæq; timent.

Hic Paris addubitans tristato corde uolutat,

Tandem ait: Hoc pomum tu cape pulchra Venus

At Iuno irarum uehementi fluctuat estu,

En magnum memori pectore uulnus alit.

Sic ait: Hei quantos in Troiam conijcis ignes,

Hei mox in præceps Troicæ regna dabis.

Veluola uenient proceres cum classe Pelasgi,

Miscentes forti prælia sæua manu.

Tunc Simois, Xantus, Phrygiæ clarissima terra

Flumina, sanguineo tincta colore fluent.

Dixit

PARIDIS.

Dixit: Et Aemonias remeat cum pallade ad oras,
Dardanio nunquam quæ fuit æqua solo.
Imò etiam Phrygiæ tristissima quæq; minatur,
Leta sed aligeri mater amoris erat.
Cui mox gratantur Charites, cæcusq; Cupido,
Et dant uictrici myrteæ certæ Deæ.

FINIS.

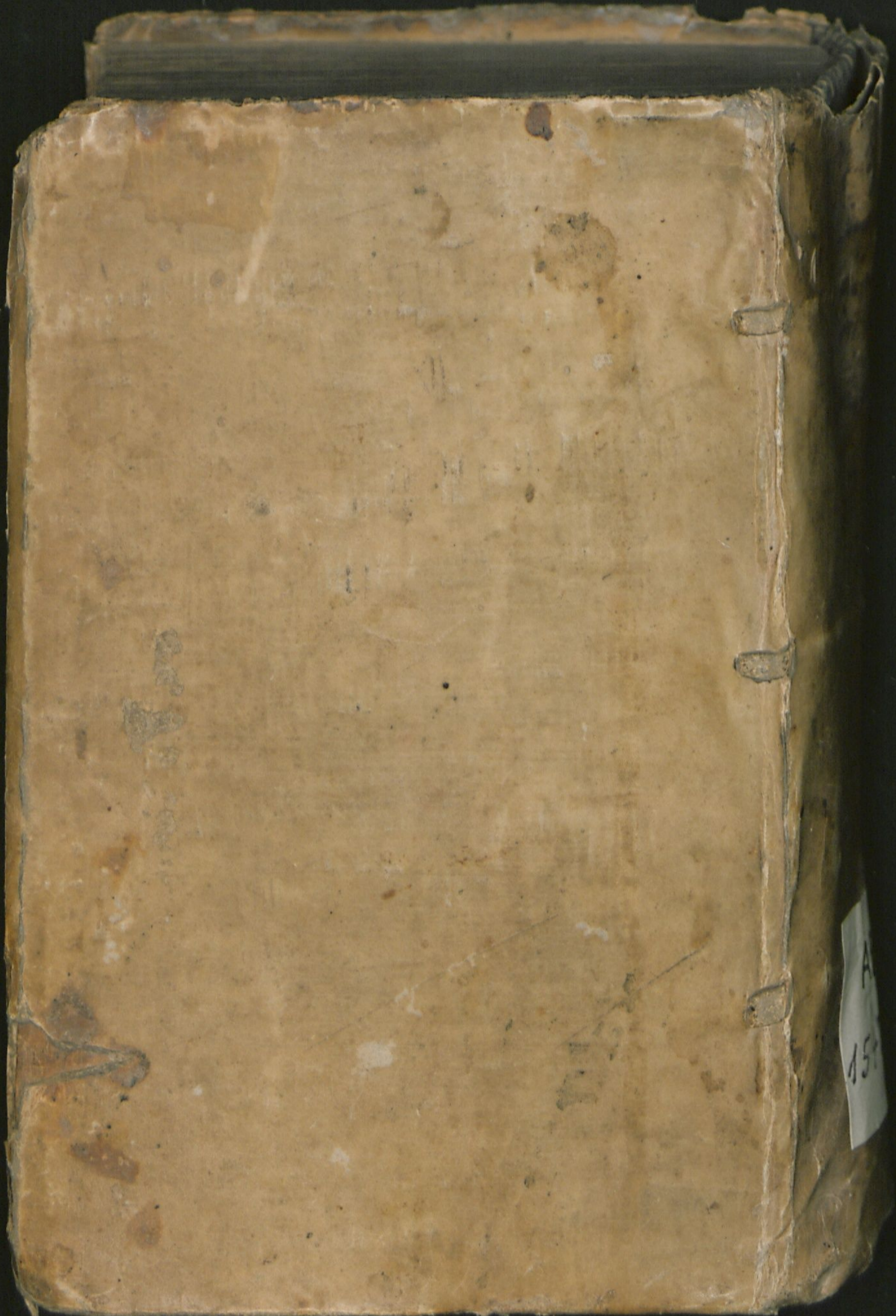
P A R T I S .

Et dant nictici nictet cirta Dec.
Cui nux granatur Chitric, cecred; Cupulo;
Tacta sed dicit nictet amors cr. t.
Sontum plogu tili plog duc; munit;
Durbano nuptum dux fut a dno solo.
Dicitur Remoniam timent cum pallide d' oras

FINIS.

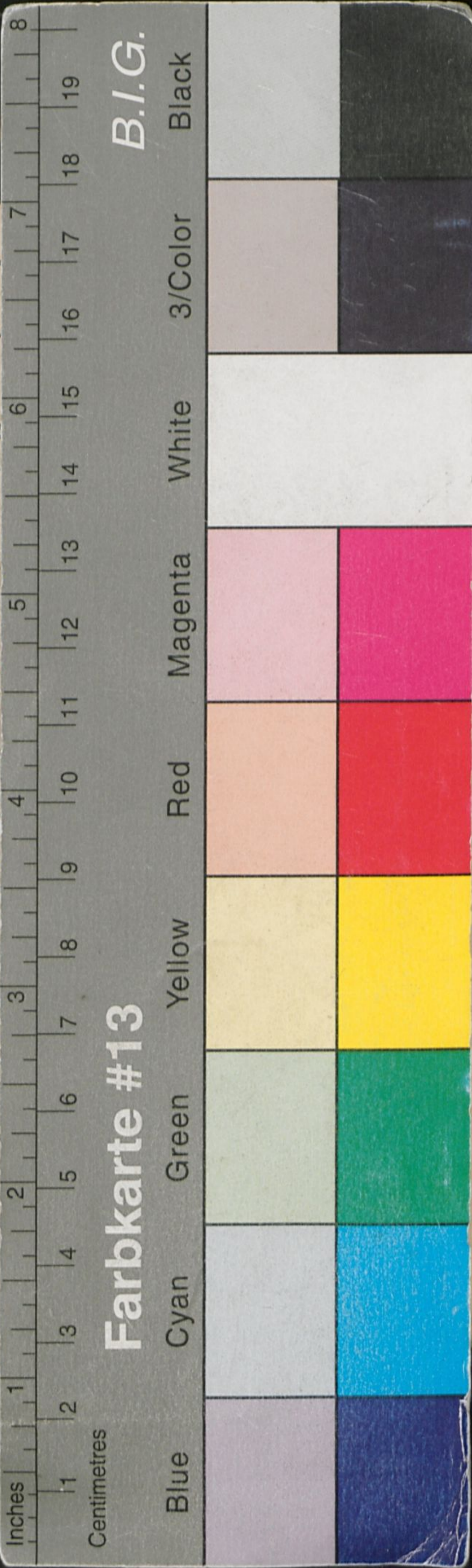

154707
(X2204319)

A
15

STVDENTES,
COMOEDIA DE
VITA STVDIOSORVM,

Nunc primum in lucem ædita,
authore M. Christophoro Stummelio, F.

Eiusdem Carmen de iudicio Paridis.

Addita est Præfatio Iodoci VVillij
chij, & epilogus à M. Christophoro Cornero.

COLONIAE.
Excudebat Petrus Horst. Anno
1569.

